

Piarista füzetek
26.

PIARISTA REND SZOLGÁLAT
TITKÁRSÁGA

„Teljes időt átfogó”
piarista iskola

A piarista diák profilja

Piarista Rend Szolgálat Titkársága
„Teljes időt átfogó” piarista iskola és a piarista diák profilja

Piarista füzetek 26.

Sorozatszerkesztő
TÖZSÉR ENDRE SP

1. A piarista karizma ma
5. A piarista szolgálat:
A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában
6. Dionisio Cueva: Kalazancius és konstitúciója
7. Quirino Santoloci: Kalazanci Szent József, a piarista rend alapítója
8. Piarista hivatásgondozási direktórium
9. A piaristák folyamatos képzésének direktóriuma
10. Kalazanci Szent József lelkesége és pedagógiája
11. Giovanni Ausenda: A piarista rend története
12. A szerzetes és a világi piarista identitásának tisztázása
13. Krisztusba öltözöttek
14. A 46. egyetemes káptalan dokumentumai
15. Dionisio Cueva: Boldog Celestina Donati
16. Ruppert József: A piarista diák Rómában
17. Angel Ruiz Isla: Piarista egyházi közösségek
18. Miguel A. Asiain: Piarista istentapasztalat
19. José Pascual Burgués: Piarista közösségi élet
20. A piarista szerzetes képzése és tanulmányai
A kezdeti képzés direktóriuma (FEDE)
21. Káptalani direktórium és útmutató
22. Jézus tanítványai és tanúi ma;
23. A rendi élet kulcsfontosságú területei
Gyakorlati útmutató a provinciái káptalanhoz
24. Káptalani direktórium és útmutató
25. Jézus tanítványai és tanúi ma;
A rendi élet kulcsfontosságú területei

PIARISTA REND SZOLGÁLAT TITKÁRSÁGA

„Teljes időt átfogó” piarista iskola
Gyökereinkből táplálkozó innováció

A piarista diák profilja

Piarista Rend Magyar Tartománya
Budapest
2022

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Secretariado de Ministerio de la Orden de las Escuelas Pías:
Escuelas Pías „a pleno tiempo” y perfil del alumno,
Instituto Calasanz de Ciencias de la Educación, Madrid, 2021.
(Colección Cuadernos 60)

Fordította:
SZÁDVÁRI PANKA

A fordítást ellenőrizte:
TÓZSÉR ENDRE SP

MEGJELENT A PIARISTA REND MAGYAR TARTOMÁNYA FŐNÖKÉNEK
ENGEDÉLYÉVEL.

© Instituto Calasanz de Ciencias de la Educación, Madrid, 2021
© Piarista Rend Magyar Tartománya, Budapest, 2022
Hungarian Translation © Szádvári Panka, 2022

Tartalom

I. BEVEZETÉS	7
I. AZ ALAPÍTÁSIG VISSZANYÚLÓ GYÖKEREK.....	11
1. A szegények nevelése	11
2. A kalazanciusi nevelés jellemző vonásai.....	12
3. Egy új iskolamodell	20
II. A KEGYES ISKOLÁK MA	28
1. Az idők jeleire hallgatva	28
2. Átfogó nevelési terv.....	31
3. Egy tanulási tereket összekötő hálózat igénye.....	33
4. A nem formális nevelés az iskola nevelési tervében.....	36
5. Az informális nevelés az iskola nevelési tervében	42
6. A piarista keresztény közösség az iskola nevelési tervében	44
7. A piarista jelenléti modell	47
8. A globális nevelési egyezmény.....	48
9. Úton a „teljes időt átfogó iskola” felé.....	49
III. JAVASLATOK A „TELJES IDŐT ÁTFOGÓ ISKOLA” MEGVALÓSÍTÁSÁRA.....	52
IV. A PIARISTA DIÁK KOMPETENCIAPROFILJA.....	54
1. A dokumentum bemutatása.....	54
2. A piarista diák profilja.....	56

BEVEZETÉS

A szegényebb gyerekek iskolai kudarcait látva az olasz Barbiana község diákjai „Levél egy tanárnőnek” című írásukban javaslatot tesznek az integrális nevelés céljainak megfelelő, „teljes időt átfogó iskola” ötletének megvalósítására. Ez az új iskola „nem igazodik csengetési rendhez, hivatalos tantervhez vagy előre megállapított órarendekhez”. Olyan iskola, amelynek ki kell „tágítania a horizontot, választ kell adnia a fiatalokat foglalkoztató témákra, és nem elégedhet meg félválaszokkal”.

Barbiana községben Lorenzo Milani sikerrel vezette ezt az új iskolamodellt, mely szembe ment az akkori kor oktatási rendszerének merevségével, és új utakat nyitott egy olyan iskola számára, amely mély identitásválságon ment keresztül, és működése már nem felelt meg a létrejövte háttérében álló céloknak.

A 60-as években a modernitás ihlette közoktatási rendszerek már a végüket járták. Az iskolai férőhelyek számát a minőség biztosítása nélkül bővítették, a tantervnek többé nem volt jelentősége a munkaerőpiacra történő belépés szempontjából, az iskolák pedig egyre inkább elszigetelődtek a családok és a társadalom szükségleteitől.

Ilyen körülmények között rendezték meg 1967-ben azt a nemzetközi konferenciát, amely az oktatás válságát választotta témául. Az esemény kapcsán Philip H. Coombs a következő kérdést fogalmazta meg: „Létezik-e olyan, a munkaerőpiacon elhelyezkedni tudó felnőttek kinevelésére irányuló iskolai tanterv, mely képes lépést tartani a tudomány és technika forradalmi fejlődése miatt gyorsan és szüntelenül változó világgal?”¹

---

¹ PHILIP H. COOMBS: *La crisis mundial de la educación [Az oktatás világméretű válsága]*, Península, Barcelona, 1971, 149.

Bár társadalmunk már a *posztindusztrializmus* korszakába is átlépett, az oktatási rendszerek mégsem mutatták jelét bármiféle érzékelhető változásnak. A hagyományos iskola már meghalt, ahogy azt prófétai módon előre megjósolta a pedagógus Everett Reimer.²

Néhány évvel később az UNESCO maga kezdeményezte az oktatás lehetséges irányainak feltérképezését egy olyan társadalomban, amely szédületes ritmusban változott. 1972-ben adták ki a Faure-jelentést „Tanuljunk meg élni” címmel, azt követte 1984-ben a Delors-jelentés „Oktatás – rejtett kincs” címmel, és nemrég, 2015-ben jelent meg „Az oktatás újragondolása – út egy globális közjő felé?” című dokumentum.

Mindegyik jelentés azt a szilárd meggyőződést kívánja kifejezésre juttatni, hogy az oktatási rendszereknek a társadalmi és kulturális változásokkal párhuzamosan kell változniuk. A jelentések szerint szükség van arra, hogy „új módokon értelmezzük az oktatást, hogy azokat a készségeket erősítse, amelyekre a ma és holnap társadalmának és gazdaságának szüksége van”.³ Már nem is annyira az iskola intézményéről beszélnek, mint inkább „az élethosszig tartó tanulásról”, melyben az iskolai tényezőkön túl sok más szempont is megjelenik.

Maga az egyház is kezdett tudatára ébredni a problémának, meglátásait a katolikus iskoláról szóló értékes dokumentumban (1977)⁴ fogalmazta meg. Az egyház önkritikát gyakorol, sok olyan katolikus iskola életképességét kérdőjelezve meg, amelyek elitistává, prozelistává váltak, és amelyekből hiányzik az igazi evangéliumi jelleg. A „Levél egy tanárnőnek” szerzői szintén nagyon kritikusak voltak az egyházi iskolákkal szemben, melyek már képtelenek voltak betölteni küldetésüket: „Volt egyszer egy felekezeti iskola. Céljai voltak, és méltó volt arra, hogy felkeressék. Az ateistáknak azonban nem volt jó.

² EVERETT REIMER: *La escuela ha muerto [Az iskola halott]. Alternativas en materia de educación*, Barral, Barcelona, 1976.

³ UNESCO: *Replantear la educación. ¿Hacia un bien común mundial? [Az oktatás újra gondolása. Út egy globális közjő felé?]*, 2015.

⁴ KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *A katolikus iskola (1977)*, in *Katolikus iskolák Magyarországon*, Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet, Budapest, 2000, 5–30.

Mindenki azt remélte, hogy valami naggyal fogjátok kiváltani, de végül csak egy egeret szültetek: az egyéni nyereség iskoláját. Nincsen többé felekezeti iskola. A papok munkáját többé nem ismerik el, és ugyanúgy osztogatják a jegyeket és a címeket, mint ti. Ők is a pénz istenét állítják példaképül a gyerekek elé.”⁵

Több mint ötven év telt el a barbianai gyerekek által megfogalmazott prófétai levél publikálása óta, az oktatási rendszerek megújítására vonatkozó kihívásnak – hogy „teljes idejük” legyenek – azonban továbbra is nagy az aktualitása.

A hagyományos iskolamodell válságának tudatában és a gyökereknél keresve a választ a Kegyes Iskolák elhatározta, hogy „lépéseket fog tenni az *átfogó iskolakép* felé, mely nevelési terünk alapját képezi: az iskola átfogja a tanítás, az evangelizálás, a szociális nevelés és a tanórán kívüli tevékenységek dimenzióját.”⁶ Ennek érdekében a Piarista Szolgálat Generálsi Titkársága az alábbi szemléletes és tájékoztató jellegű, gördülékeny és egyszerű reflexióval kívánja bemutatni a piarista iskolát meghatározó arculatot.

A Lorenzo Milani által megálmodott „egész időt átfogó iskola” ötletéből merítettünk ihletet, mivel úgy gondoljuk, hogy az jó prófétai vetülete annak a népiskolának, melyet Kalazancius fejlesztett ki a 17. században.

E reflexió első felében alaposabban megvizsgáljuk a Kegyes Iskolák *alapításig visszanyúló gyökereit*. Felelevenítjük, hogy Kalazancius – az átfogó és inkluzív nevelésről kapott intuíciójához hűen – hogyan tervezte meg az első keresztény népiskolát, az átfogó és inkluzív, teljes időben zajló oktatás-nevelés modelljét. A második részben egy, a jelen korhoz alkalmazkodó és a kalazanciusi hagyományokhoz hű iskolamodellre teszünk majd javaslatot. Végül pedig megjelölünk néhány olyan irányt, amelyek segítenek a mai iskolákat a „teljes idejük” modell szerint alakítani.

---

⁵ ALUMNOS DE LA ESCUELA DE BARBINA: *Carta a una maestra* [Levél egy tanárnőnek].

⁶ PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: *Hatéves tero*, 2016–2021.

Egy teljes idejű és átfogó nevelési terv kidolgozása nemcsak az eredeti karizmához való hűségből fakadó követelményt, hanem az oktatás megújításának tétje mellett való komoly elköteleződést is jelent, ami át fogja alakítani iskoláinkat.

E szöveg nem egy kötelező érvénnyel megvalósítandó hivatalos dokumentum. Titkárságunk szándéka vele az, hogy felébressze a vágyat a karizmánkhoz való hűségre, és hogy segítsen választ adnunk a mai világ kihívásaira.

I. AZ ALAPÍTÁSIG VISSZANYÚLÓ GYÖKEREK

1. A szegények nevelése

Amikor 1592-ben Kalazancius Rómába érkezett, mélyen megrendítette az ottani gyerekek védtelen helyzete. „Szinte megszámlálhatatlan számú gyereket” talált ott, „akiket a szegénység miatt szüleik nem tudtak iskolába adni, és így mind testi, mind lelki értelemben elvesztek, s szükségből és unalomból fakadó mindenféle rossz szokásnak adták át magukat”.⁷

A városban már működött néhány szociális intézmény, mely összefogta a járványok miatt árván maradt megannyi gyermeket, a domonkosok révén igen elterjedt a vasárnapi plébániai hitoktatás, és létezett pár „fizetős” iskola is, melyek Róma különböző negyedeiben tanították a gyerekeket írni és olvasni. Mindez mégsem volt elegendő ahhoz, hogy kitanítsák azt a sok utcán kódogó római gyereket, akik – mivel semmilyen mesterség nem volt a kezükben – koldulásra és bűnözésre adták a fejüket.

Kalazancius jól tudta, mekkora előnyt jelent egy jó elemi iskola, mely kiváló eszköz arra, hogy megóvjuk a gyermekeket az utcai bűnözéstől, és hogy a helyes útra tereljük őket. Mindezt személyesen is volt alkalma megtapasztalni saját szülővárosában, a spanyolországi Peraltában, majd később Estadillában. Tudta, milyen nagy értéket képviselnek a plébániai iskolák – melyek éppen abban az időben kezdtek teret nyerni hazájában –, továbbá a jezsuiták híres grammatikai iskolái.

---

⁷ SEVERINO GINER: *San José de Calasanz. Maestro y Fundador* [Kalazanci Szent József: Mester és rendalapító], BAC, Madrid, 1992, 387.

Jó családi struktúra és elégséges oktatási lehetőségek híján és rossz anyagi helyzetük miatt a gyerekek marginalizálódásra voltak ítélve, hacsak nem kaptak segítséget már a korai gyermekkorban, még mielőtt túl késő lett volna alakítani őket, ugyanis olyanok a gyerekek, mint a „zsenge és irányításra könnyen hajló palánták [...], mielőtt megkeményednek és nehézkesse lesznek, mondhatni képtelenné válnak a megújulásra” (Tonti, 15).

Így miután Róma utcáit taposva közelről is megismerte a gyerekek helyzetét, néhány év után úgy döntött, megalapítja a piarista rendet. Kalazancius így mesél erről Berro atyának: „Ő maga írta meg nekem egyik levelében, hogy miután nagy számban találkozott olyan gyerekekkel, akiket szegénységük miatt szüleik nem tudtak iskolába adni [...], és mivel – az ő szavaival élve – nem hagyta nyugton a szegények mélységes szükségleteinek tudata [...], és mivel látta, hogy bár Rómában oly sok jótékony intézmény működik, de egyik sem tud segíteni a szegény gyerekeken, úgy gondolta, Isten őt bízta meg e feladattal. A Gondviselésben bízva oly nagy szeretettel vetette alá magát az isteni akaratnak, hogy úgy vélte, igen nagy örömet szerez majd Istennek azzal, ha felkarolja szegény gyermekeit... Ezért döntött úgy, hogy iskolákat nyit... És abban a (Tiberis menti) negyedben, Róma legszegényebb részén kezdte meg munkáját Kegyes Iskolák néven úgy, hogy még csak véletlenül se származzon belőle más fizetése, mint Isten dicsősége és a lelkek java.”⁸

Így 1597 őszén a Santa Dorotea-plébánián elkezdett megalakulni a Kegyes Iskolák rendje, és egy olyan kaland vette kezdetét a nevelésben, amely mind a mai napig tart.

2. A kalazanciusi nevelés jellemző vonásai

A Kegyes Iskolák Santa Dorotea-i útnak indulása után több mint negyvenégy évvel Kalazancius összefoglalja „Tonti bíborosnak

⁸ BERRO: *Annotazioni*, tomo I, *Archivium* 21–22, 72–73.

írt emlékiratában” (1621)⁹ a minőségi nevelés céljait, és kifejti, miért a népiskola a legjobb eszköz e célok elérésére: (az iskola) „egy olyan nagyon hatékony, megelőző és gyógyító orvosszert létesít és használ a rossz ellenében, amely a jóra vezet és serkent, amely minden, bárminemű állapotú fiúnak van szánva – s ezért minden embernek is, hiszen előbb mind átmennek ezen az életkoron – és amelynek eszközei a képzettség és lelkeség, az erkölcsök és a jómodor, az Isten és a világ nyújtotta világosság” (Tonti, 9).

Áttekintjük a kalazanciusi iskola néhány jellemző vonását az 1621-es emlékiratban foglaltak szerint, melyből már kikövetkeztethető az „átfogó, teljes időben zajló iskola” modellje.

MEGELŐZŐ: A gyerekek és a fiatalok – különösen a szegények – oktatása megelőző célú, ugyanis, ha iskolai oktatásban részesülnének, az „megszabadítaná őket az akasztófától és a gályarabságtól, ugyanis felnőve általában ilyen helyeken végzik azok, akik kiskorukban ilyen rossz szokások szerint nevelkednek”.¹⁰ A gyerekek felnőttek felügyelete és irányítása nélküli utcai lézengése szokásaik romlásához vezet, ugyanis kénytelenek elleneséges és erőszakos közegben élni.

Emiatt Kalazancius már „zsenge gyermekkoruktól kezdve” fogadja a gyerekeket az iskolában, ugyanis így képesek „kirtartani keresztségi ártatlanságukban” (Tonti, 15), még mielőtt megkezdhetnék, és ezért képtelenség lenne bármit is kezdeni velük. Hogy az iskolai munka ne vesszen kárba a hazaúton, igen hamar megszervezték a *gyerekek hazakísérését* (Tonti, 10). Gyakran még szövetségre is léptek a városi vezetéssel, hogy kötelezővé váljon a gyerekek számára az iskolába járás. A szigorú napi- és az ünnepélyes oratóriumi imádság mind azt a stratégiát szolgálta, hogy a diákok a lehető leghosszabb ideig tartózkodjanak nevelői környezetben, és hogy így ne rontsák meg őket az utcai légkör negatív hatásai.

⁹ KALAZANCI SZENT JÓZSEF: *Emlékirat Michelangelo Tonti bíborosnak (1621)*, Piarista tanulmányok 4., Mivel többször is hivatkozni fogunk erre az emlékiratra, a továbbiakban magában a szövegben fogjuk elhelyezni a hivatkozást a bekezdés számának feltüntetésével.

¹⁰ *Memorial a los cardenales del Santo Oficio pidiendo ayuda para los escolares pobres [Emlékirat a Szent Officium bíborosainak a szegény iskolás gyerekek megsegítéséért] (1626)*, in: Vicente Faubell Zapata: *Nueva antología pedagógica calasancia*, Universidad Pontificia de Salamanca, Salamanca, 2004, 65.

Kalazancius iskolája „hatékony és megelőző eszköz a rossz ellenében”.

GYÓGYÍTÓ: Kalazanciusnak meggyőződése, hogy a bűn megrontja az emberi természetet, és minél előrébb járunk életünkben, annál nehezebb azt kiirtani. A gyerekek közül sokan érkeznek mély érzelmi-lelki sebekkel az iskolába, melyeket környezetük (a család, az utcai élet) okoz bennük, főleg, ha a társadalom kirekesztettjei közül kerülnek ki. Ahhoz, hogy a gyerekeknek jól menjen a tanulás, fontos, hogy meggyógyuljanak sebeikből, és hogy megtapasztalják a bűnbocsánatot. Emiatt tulajdonít a kalazanciusi pedagógia oly nagy jelentőséget a folytonos imának és a szentségek vételének mint az Isten kegyelmének befogadásához szükséges eszközöknek.

Az iskolába később becsatlakozó tanulók már bűnös szokásokkal érkeznek, ezért a képzési folyamat megkezdése előtt életgyónást kell végezniük. Az iskola roppant hasznos, ugyanis gyakran igazi változást hoz a gyerekek életében, ami „gyakran tapasztalható a fiúk közt, olyannyira, hogy korábbi mivoltukra rá sem lehet ismerni” (Tonti, 11).

Segíteni kell a diáknak kiszakadni a bűn szolgaságából, vagyis meg kell szabadítani őt az érzékek uralmától és a tudatlanság árnyékától, az aljas szenvedélyektől, az akaratgyengeségtől és az erőfeszítés feladásától, a test és az önzés zsarnokságától. A diáknak határozott döntést kell hoznia amellet, hogy ellene mond a bűn csábításainak, és átadja magát Istennek. „Úgy gondolom, nincsen jobb annál, mint amikor az ifjakat az istenfélelem útjára tereljük, mégpedig úgy, hogy megismertetjük és megutáltatjuk velük a bűnt, és megmutatjuk nekik, milyen édes dolog megmaradni Isten kegyelmében” (1558. levél).

Kalazancius iskolája „gyógyító orvos a rossz ellenében”.

INSPIRÁLÓ: A gyerekeket az iskolában mély elhivatottsággal és lelki étellel rendelkező tanárok nevelik; olyan elkötelezett nevelők, akik nemes eszményeket ébresztenek bennük, „a jóra vezetik és serkentik őket” (Tonti, 9). Emellett a diákok

bibliai szövegeken és olyan neves klasszikus humanisták írásain gyakorolják az olvasást, kiknek szövegei követésre méltó értékeket adnak át. Ismerik a megváltás misztériumait, a máriás imákat, a szentekben pedig felfedezik a kegyelemben és a bölcsességben való növekedéshez szükséges erényeket.

A példamutatásnak mindig is volt nevelői jellege, ugyanis „a tettek többet mondanak bármilyen szónál”. Kalazancius szeretné, hogy a tanár – még külső megjelenésében is – feddhetetlen legyen. A nevelés megköveteli, hogy a nevelő „lelki ember legyen, aki készséges lelkülettel ad példát, és tanítja nemcsak az iskolai tanulókat, hanem a világiakat is, hogy a Paradicsomba vezető igaz útra térjenek” (4321. levél).

Kalazancius iskolája „jóra vezet és serkent”.

INKLUZÍV: Kalazancius az alapítástól kezdve mindig is védelmezte a szegények minőségi oktatáshoz való jogát. Határozott érvekkel védelmezi e jogukat a Tonti bíborosnak írt emlékiratában: a Kegyes Iskolákban a nevelés nagyon jótékony, ugyanis „mindenben és személyválogatás nélkül mindenkit segít” (Tonti, 10).

A szegény gyerekek előbbre vétele a kalazanciusi karizma egyik lényeges ismertetőjegye, ahogy azt a Konstitúció is összefoglalja: „Mivel valóban Isten anyja szegényeinek valljuk magunkat, a szegény gyerekeket semmilyen körülmények között nem szabad lenéznünk, hanem azon kell lennünk, hogy nagy türelemmel és szeretettel minden erénnyel fölékesítsük őket, főleg azért, mert azt mondta az Úr: »Amit a legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.«”¹¹

Egy másik, 1626-ban írt emlékiratában buzgón védelmezi a szegények minőségi oktatásban való részesedésének jogát: „A Kegyes Iskolák intézményének sajátos jellemzője a gyerekek nevelése, különösen is a szegényeké, kik közül sokan a szegénység vagy szüleik hanyagsága miatt nem járnak iskolába, nem sajátítanak el semmiféle mesterséget vagy foglalkozást, hanem tétlenül bolyonganak, és így könnyen lehet, hogy

---

¹¹ A Kegyes Iskoláknak, Isten Anyja Szegényei Kongregációjának Konstitúciója, 4.

átadják magukat a játékszenvedélynek, különösen a kártyajátéknak, és amikor nincsen pénzük a játékra, kénytelenek először saját otthonukból lopni, majd ahonnan csak tudnak, vagy más nyomorúságos módokon jutnak pénzhez.”¹²

Az alapító kifejezett kívánsága volt, hogy a gazdagok és a szegények együtt, osztálybeli különbségtétel nélkül részesüljenek az oktatásban. Így az előkelőbb származású diákoknak lehetőségük nyílt megcsodálni és értékelni a szegény diákok nagy részének tehetségét és szorgalmát, ez utóbbiak pedig megcsodálhatták a jómódúbb diáktársak polgári magatartását és jómodorát. A Kegyes Iskolákban senkinek sem lehetett kiváltsága, hacsak az nem feddhetetlen erkölcsös életét vagy a szorgalmasabb tanulását szolgálja. Azt akarta, hogy mindenki – gazdagok és szegények egyaránt – ugyanúgy öltözzön, és hogy közösen vegyenek részt minden tevékenységben. Így foglalja össze a Campi-beli piarista iskola szabályzata: „Senki ne törekedjék iskoláinkban a többiekkel szembeni bárminemű fölényre vagy kiváltságra, hacsak az nem feddhetetlen erkölcsös életét, kimagaslóbb szorgalmát vagy tanulmányainak javát szolgálja.”¹³

Kalazancius iskolája „mindenkinek mindenben segít: személyválogatás nélkül”.

ÁTFOGÓ: Kalazancius számára a nevelés szolgálat, mely a megváltás köré szerveződik, és „egyszerre törekszik a test és a lélek javára” (Tonti, 7).

Világos számára, hogy a megváltás munkája átfogó módon valósul meg: a test és a lélek szintjén. A bűnöktől való szabadulást az emberebbé válás és tökéletesedés folyamatával azonosítja, mely a teljességig, az életszentségig vezet. Ez az átfogó folyamat „a képzettség és lelkiesség, az erkölcsök és a jómodor, az Isten és a világ nyújtotta világgosság” (Tonti, 9) révén valósul meg.

¹² *Memorial en nombre del P. Dragonetti a favor de los niños pobres [Emlékirat Dagonetti atya nevében a szegény iskolás gyerekek érdekében]*, in: *Opera Omnia*, vol. IX. Ediciones Calasancias, 2019, 313.

¹³ *Reglamento de las Escuelas Pías de Campi [a Campi-beli piarista iskola szabályzata]*, in: *Opera Omnia*, vol. IX, Ediciones Calasancias, 2019, 246.

A Konstitúcióban kijelenti: „A cél, melyre rendünk a Kegyes Iskolák működtetésével törekszik, az [...], hogy a gyerekeket a keresztény jámborságra és a tudományokra neveljük, hogy így tanítva az örök életet el tudják érni.”¹⁴

Az átfogó nevelés eszköze révén fel tudjuk szabadítani a gyerekeket a bűn és a tudatlanság rabságából, és ezzel a nevelés a megváltás művében való részvétel egyik módjává válik. Kalazanciusnak meggyőződése, hogy „az isteni művek közül is a legistenibb, ha együttműködünk a lelkek megmentésében” (1374. levél).

A szellemi fejlődés összhangban áll az erkölcsi és vallási növekedéssel. A testnevelés és a művészeti oktatás elengedhetetlen az emberi személy egyensúlya és épsége szempontjából. Az oktatásnak minden egyes területére szükség van, és mind az ember átfogó növekedését szolgálja.

Kalazancius iskolája „a képzettség és a lelkeség által a megváltás művével való együttműködés érdekében” nevel.

ÁTALAKÍTÓ HATÁSÚ: Az iskola felkészíti a diákokat, hogy felelősségteljesen vegyenek részt a társadalom életében. Jó polgárokat nevel, akik akár kormányzati tisztségekhez is juthatnak. Kalazancius szerint az oktatás igen észszerű dolog, ugyanis olyan polgárokat nevel, „akik tökéletesíteni és nemesíteni tudják önmagukat és hazájukat azzal, hogy vezető állásokat és méltóságokat töltenek be itt a földön. Ez még világosabban kitűnik a rosszul nevelt személyeknek az előbbiekkal ellentétes viselkedéséből. Az ilyenek gyalázatos cselekedeteikkel zavarják az állam békéjét és nyugtalanítják a polgárokat” (Tonti, 14).

Nagyon szükséges annak is, aki „az első évektől segít jól élni. [...] ezen fordul a jó halál, a népek békéje és nyugalma, a városok és a fejedelmek jó kormányzása, az alattvalók engedelmessége és hűsége, a hit terjesztése, az eretnekségekből való megtérés, sőt a megóvás tőlük [...], és végül az egész kereszténység reformja, apostoli életű [...] emberek révén” (Tonti, 26).

---

¹⁴ KK 203.

A gyerekek gyakran imádkoztak az egyház egységéért és békéjéért. A tanárok az osztályokat kétségkívül tájékoztatták a 17. században Európát fenyegető háborús helyzetről. A békéért való imádkozás abban is segítette a gyerekeket, hogy kialakuljon bennük a társadalmi tudatosság.

Emellett a Kegyes Iskolák tantervét úgy alakították ki, hogy a diákok gyakorlati tudásra tegyenek szert, megélhetéshez jussanak, és hasznos tagjai legyenek a társadalomnak, vagyis hogy „tökéletesíteni és nemesíteni tudják önmagukat és hazájukat” (Tonti, 14). Az írás-olvasás, a latin nyelvtan és a számtan elsajátításával a diákok jó munkákhoz juthattak, melyek lehetővé tették számukra a méltó életet.

Kalazancius iskolája oktatásban részesíti a gyerekeket, hogy „tökéletesíteni és nemesíteni tudják önmagukat és hazájukat” hozzájárulva ezzel a társadalom megújításához.

EVANGELIZÁLÓ: A Kegyes Iskolák számára az evangelizáció abban áll, hogy átfogó, minőségi nevelésben részesítik a diákokat, miközben az evangéliumot állítják a nevelési terv középpontjába. Ebből a szempontból az összes iskolai tevékenység része az evangelizációnak: az órai anyag, a kísérés és a tanárok példája. A keresztény tanok oktatása, az ájtatosság cselekedetei és a „váltakozó csoportokban végzett folytonos imádság az oratóriumban” (Tonti, 12) mind különleges hangsúlyt kapnak.

Kalazancius feltételezése szerint az átfogó nevelésből nem hiányozhat az evangélium nyílt hirdetése, sem a jó vallásos és erkölcsi felkészítés, mely elválasztja a diákokat a bűntől, és amely támogatja őket a legnemesebb emberi és keresztény értékek gyakorlásában. A képzésnek része volt a vallásos és erkölcsi nevelés is, mely mind közül a legfontosabb: „főként a hívő élet és a keresztény tan”, „felkészítésük a földi életre és a mennyre”, „hogy jól éljen és jól haljon meg”.

Az iskolai tervnek része volt egy nyílt evangelizációra irányuló javaslat: „Intézményünknek tehát az lesz a feladata, hogy a gyerekeket az elemi ismeretektől kezdve helyes olvasásra és

írásra, számolásra és latin nyelvre, főleg pedig vallásos életre és hittanra tanítsa” (KK 5). „Tudják meg a tanárok, ha [...] Isten iránti nagy szeretetet plántálnak bele a gyermeki szívekbe, Isten százszorosán fizet vissza nekik, ha Isten kegyelmében vannak. És minthogy e feladat gyakorlásának oly biztos és oly nagy a jutalmazása, mindegyiküknek azon kellene fáradozniuk, hogy istenfélő gyerekeket neveljenek” (3042. levél).

Kalazancius különösen is odafigyelt arra, hogy a gyerekek mindegyik iskolában kis csoportokban járjanak a kápolnába, hogy bevezessék őket az imádság gyakorlatába. Olyannyira erősen élt az iskolákban ez a gyakorlat, hogy a Konstitúcióba is beillesztette: „Legyen másvalaki is – lehetőség szerint pap legyen az illető –, aki az Oratio Continuának nevezett imádságot vezeti, melyet tíz vagy tizenkettő diák végez meghatározott rendben reggel és estefelé a tanítás ideje alatt a Római Anyaszentegyház felmagasztalásáért, az eretnokségek kiirtásáért, a katolikus fejedelmek egységéért, rendünk jó kormányzásáért és növekedéséért. Az erre kijelölt szerzetes tanítsa meg a diákokat, hogyan készüljenek a bűnbánat szentségére, a nagyobbakat az Oltáriszentség vételére készítse elő, és amennyire ez lehetséges, tanítsa meg az imádkozás könnyű módját, és egyéb dolgokat is, melyeket a tanulók képességéhez alkalmaznak” (KK 194).

Kalazancius iskolája a „hívó életre és a keresztény tanra” nevel.

GYAKORLATIAS: Az oktatástól „függ a későbbi felnőtt egész hátralévő életének jó vagy rossz kimenetele” (Tonti, 5). Fontosabb szolgálat ez azokénál, akik segítenek jól meghalni: „Ha ez a kegy nem tagadtatott meg olyan társulattól, amely segít jól meghalni, miért nem adják meg – hiszen több joggalappal kéri – annak, amely az első évektől segít jól élni?” (Tonti, 26).

A gyermekkortól kezdődő átfogó nevelés (vallásos élet és tudomány) garantálja leginkább az ember boldogságát és a társadalom megújulását, ahogy azt a Kegyes Iskolák Konstitúciója ünnepélyesen ki is jelenti: „E szolgálat odaadó gyakorlásától függ a keresztény társadalom megújulása, ahogy azt az

egyetemes zsinatok, a szent atyák és a helyes tanítást valló bölcselek egyetértően állítják. Ha ugyanis a gyerekeket kiskoruktól fogva szorgalmasan nevelik vallásos életre és műveltségre, kétségkívül remélhető, hogy egész életük alakulása boldog lesz” (KK 2).

Az élet kiteljesedése és boldogsága nagy mértékben függ attól, hogy az iskolai években az ember felfedezi-e egyéni képességeit és „belső indíttatását”, azaz saját hivatását. Az iskolai tanulmányoknak hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy a diákok felfedezzék a bennük rejlő képességeket és kibontakoztassák azokat. Kalazancius iskolája kerüli az intellektualizmust és a meddő pietizmust, ezért ügyesen ötvözi az intellektuális szigort, az őszinte hitgyakorlatot és a tanulmányok hasznosságát.

Kalazancius iskolája „a jó életre és a boldogságra” nevel.

3. Egy új iskolamodell

A Tonti bíborosnak írt emlékiratban megjelenő nevelésre jellemző vonások rámutatnak arra, hogyan fogja megszervezni Kalazancius a Kegyes Iskolák nevelési tervének hátramaradó részét: tananyag, órarend, módszertanok, éves naptár, nevelési terek és nevelői profil. Az átfogó nevelés érdekében a terv minden részletének kapcsolatban kell állnia egymással, miközben a nevelési filozófia tartja életben az egészet.

TANANYAG: A Kegyes Iskolákban alkalmazott tanterv az akkori korhoz képest elég összetett volt. A diákok alapos szellemi felkészítésben részesültek, bevezették őket az őszinte vallásgyakorlatba, az erények ismeretébe, és szakmailag is felkészítették őket a munkavállalásra (írás-olvasás, számtan és latin). Emellett bevezették a zenei oktatást és néhány testnevelési gyakorlatot is.

Kalazancius a humanista pedagógiába sorolható, amely nagy jelentőséget tulajdonít a humán tanulmányoknak. Úgy gondolja, hogy a klasszikus szerzők tanulmányozása a keresztény tanítással együtt a Nyugat értékes kulturális hagyományába vezeti

3. Egy új iskolamodell

be a diákokat. Emellett elkezdte bevezetni a Kegyes Iskolákban a magasabb szintű matematikát és a modern fizikát Galileo Galilei felügyelete alatt.

Az iskolai szabályzat segít megérteni, milyen nagy fontossággal bírnak a jó szokások és a fegyelem az emberi erények elsajátítása szempontjából.

IDŐBEOSZTÁS: E teljes körű tanterv és az átfogó nevelés követelményeinek kibontakoztatása érdekében a gyermekek idejének legnagyobb részét le kellett kötni. Délelőttönként két és fél órát töltöttek a diákok az iskolában, délutánonként pedig további párat. Minden nap voltak órák, kivéve szombat délután és vasárnap.

A tanév november 3-án kezdődött és október 15-én ért véget, a vakáció mindössze két hétig tartott. A tanév során rengeteg *ünnepnap* volt, melyek a *liturgikus évhez* igazodtak, mind a szerzetesek, mind a gyerekek részt vettek ezeken az ünnepeken. Ilyenkor nem voltak órák, de a diákoknak be kellett menniük az iskolába, hogy részt vegyenek az oratóriumi imán.

Előfordult az is, hogy az iskolai naptárat a különböző hónapok mezőgazdasági feladataihoz igazították, mert a gyerekeknek aratáskor segíteniük kellett szüleiknek.

A NEVELÉS TEREI: Kalazancius nemcsak sikerrel fejlesztett ki egy modern iskolamodellt (formális nevelés), hanem szükségét látta annak is, hogy kiegészítse azt különféle tanórán kívüli nevelési tevékenységekkel a tanteremtől eltérő helyszínen, önkéntes alapon (nem formális nevelés).

A nevelés elsődleges tere a különböző osztályok számára kijelölt osztályterem. A diákok azonban más helyiségekbe is ellátogathattak, mint például az írószobába, az előadások és a kulturális események számára fenntartott terembe, a kápolnába – ahol részt vettek a folytonos imában –, és természetesen kimehettek az udvarra is.

Egyike az iskola falain kívüli nevelési tevékenységeknek a kirándulás volt. Csütörtök délután, vasárnaponként és ünnepnapokon tartottak ilyen rövid kirándulásokat. A nevelők kikísérték a gyerekeket egy nyílt mezőre, ahol lehetett labdázni, bocsázni és ugróiskolázni. Odaúton a *laudi spiritualit* énekelték, melyet az oratóriumban tanultak meg.

Kalazancius meg volt győződve e kirándulások hasznosságáról, ugyanis e tevékenység kivonta a gyerekeket az utcai bűnözésből, és így fogékonyabbá váltak a tanulásra. Hogy mindig megmaradjanak Isten jelenlétében, olykor megszakították a játékot, és elmondtak egy rövid fohászt, vagy valamilyen erényes cselekedetet hajtottak végre. Oly nagy értéke volt ezeknek a kirándulásoknak, hogy 1637-ben megvásároltak egy római villát, hogy a gyerekek teljes biztonságban tudjanak kikapcsolódni.

A nevelés egy másik terét jelentette, hogy a tanárok hazakísérték a gyerekeket. Így akarták megelőzni, hogy a gyerekek veszélyes helyzetekbe keveredjenek az utcán, és így a tanórák után egészen hazáig biztosították számukra a védelmet. A szent alapító a Konstitúcióba is bevette ezt a gyakorlatot: „Az iskolai foglalkozások végeztével egy diák sem maradhat az iskolában, hanem kísérik őket haza, ahogy ez már szokásban van. Az alázatosságunk ezt a cselekedetét mindannyian gyakorolják, még a gyóntatók is, az előjáró pedig legalább egy héten egyszer” (KK 116).

A kötelező jellegű szokásos tanórákon túl más „tanórán kívüli nevelési tevékenységeket” is szorgalmazott azzal az egyértelmű céllal, hogy kiegészítse vele az oktatói munkát. A napköziben, az ünnepi imaalkalmakban, a Mária-kongregációkban, a zeneiskolában, a színi előadásokban és a rövid kirándulásokban mind a gyerekek átfogó nevelésének kiemelt tereit fedezte fel.

Az iskolák nagy részénél napközis vagy *félbentlakásos* rendszert is bevezettek azokon a helyeken, ahol falusi környezetből érkeztek a diákok. Nekik egész nap az iskolában kellett maradniuk, és csak estefelé tértek haza otthonaikba. Ez a kezdeményezés lehetővé tette a szegényebb tanulók számára – akiknek nem volt otthon megfelelő terük a tanuláshoz –, hogy tanári felügyelet

3. Egy új iskolamodell

mellett bent maradjanak valamelyik tanteremben, míg el nem kezdődnek a délutáni órák. Így a diákok garantáltan több időt tölthettek tanulással, ami hozzájárult tanulmányaik sikeréhez.

A napközi azzal járt, hogy a diákoknak délben is bent kellett maradniuk az iskolában, ezért ebédlőket kellett biztosítani a számukra. Kalazancius megengedte, hogy a szegényebb és az iskolától távolabb élő diákok *az iskolában maradjanak és ott egyenek*, hogy részt tudjanak venni a délutáni órákon is.

Az oratórium abban állt, hogy ünnepnapokon a diákok már a szentmisét megelőzően összegyűltek a kápolnában.

Egy rövid lelki olvasmányt és egy papi beszédet követően az idősebb diákok elimádkozták a Szűz Mária tiszteletére mondott latin imádságokat, a kicsinyek pedig rózsafüzért imádkoztak. A hittanóra és a vesperás között fennmaradó időben néhány szerzetes elkísérte a gyerekeket egy városon kívüli szántóföldre, hogy játszhassanak. Vitaesteket is szerveztek, amelyeken mindazon családtagok és hívők is részt vehettek, akik a hitgazságokról akartak tanulni, vagy csak fel akarták frissíteni ismereteiket.

A Mária-kongregáció az iskola diákjai által alapított társulat, melynek vezetőit a diákok választották meg, és közös kasszája volt. A diákok vasárnaponként és ünnepnapokon találkoztak, továbbá elkötelezték magukat Mária hűséges szolgálata mellett. Az iskolában kötelező havi szentáldozáson felül külön is áldoztak. Nyilvános és közösségben megélt buzgó és áhítatos imáik, önmegtagadásaik és Mária-tiszteletük révén kitűntek a többiek közül. Mindegyik piarista iskolában működött egy kongregáció azok számára, akik mélyebben és nagyobb elkötelezettséggel akarták megélni hitüket. Minden évben rendeztek egy nagy ünnepséget, mely kiemelkedő eseménynek számított a diákok és családjaik életében. A diákok önkéntes alapon jelentkezettek ezekbe a kongregációkba.

ÁTFOGÓ NEVELŐI PROFIL: Kalazanciusnak meggyőződése volt, hogy az átfogó nevelés megvalósítása érdekében „nagylelkű és különlegesen erre a feladatra hivatott” (Tonti, 24), „apostoli életű, szegény és egyszerű emberekre” (Tonti, 26) van szükség.

A tanárnak elsősorban komoly lelki étellel kell bírnia. Az az oktatás, amely igyekszik átfogó lenni, teljes, a lelki dolgok iránt fogékony személyeket kíván meg, akikben őszinte a vágy, hogy Isten akaratát cselekedjék. A nevelő lelki élete a csend és az imádság mélységű lelkületéből, az Isten szavára való odafigyelésből, továbbá a szentségek gyakori és őszinte vételéből táplálkozik.

Isten kegyelmének gyümölcsei az erények, melyek közül néhány különösen is hasznos a nevelés apostoli feladata szempontjából. Kalazancius kiemel néhányat leveleiben: lángoló szeretet, mély alázat és derűs türelem. Emellett igen javára válik a tanárnak, ha a szegénység, a tisztaság és az engedelmesség fogadalma szerint él.

Ahhoz, hogy az életre neveljen, a tanárnak „lelki embernek” kell lennie, „aki készséges lelkülettel ad példát és tanítja nemcsak az iskolai tanulókat, hanem a világiakat is, hogy a Paradicsomba vezető igaz útra térjenek” (4321. levél). A jó lelki élet a feltétele annak, hogy a nevelő kellő bölcsességre tegyen szert a neveléshez: „Ha valaki okos és bölcs akar lenni a lélek iskolájában, az tűnjön az emberek előtt ostobának, és hagyja magát számár módjára vezetni” (2300. levél).

A lelki alapozást követően a nevelők megismerték a tananyagot és megtanulták, hogyan kell tanítani a gyerekeket. A tanulást és az iskolai munkát felváltva végezték, így ötvözni tudták az elméletet a gyakorlattal. A képzés során fontos szempont volt, hogy a tanárok elsajátítsák a humán ismereteket, az írás-olvasást és a számtant, és hogy tudjanak latinul olvasni a klasszikus szerzőktől.

NEVELŐI KÖZÖSSÉG: Kalazanciusnak hamar meggyőződésévé vált, hogy a tanárok motiváltságának – és így a Kegyes Iskolák stabilitásának – fenntartása érdekében a tanári kar összekovácsolása jelenti a jó megoldást. Ennek érdekében közösségi struktúrát alakított ki számukra, majd azt is elérte, hogy szerzetesrenddé nyilvánítsák a közösséget. A Konstitúcióban meghatározza, milyen közösségi stílusjegyeket kell hordoznia a Kegyes

3. Egy új iskolamodell

Iskolák projektjének: „Nemcsak a rendházakban kell ugyanazt a fegyelmet megtartani, hogy ha valakit más házba helyeznek, hamarosan ugyanazt a feladatot elláthassa, hanem minden előjárónak különösen kell figyelnie arra, hogy minden iskolánkban ugyanazt és ugyanúgy tanítsák” (KK 212).

KAPCSOLAT: Kalazanciusnak kezdettől fogva állandó szövetségben kellett állnia a szülőkkel, a helyi világi és egyházi vezetéssel, valamint a környékbeli vállalkozásokkal, melyek hozzájárultak a terv megerősítéséhez. A Kegyes Iskolák a társadalom javát szolgálják, és ily módon folyamatos párbeszédben kell állniuk az általuk szolgált társadalommal.

Kapcsolat a szülőkkel: Kalazancius jól tudta, hogy bármennyire jó is az iskola, szülői támogatás nélkül se nem hatékony, se nem mondható teljesnek. Ha stabil és tartós sikert akarunk elérni a diákoknál, elengedhetetlen a szülők együttműködése, hiszen ők gyermekeik elsődleges nevelői, és fontos összhangban lenniük az iskola nevelési tervével.

Amikor valamelyik diák tanulási nehézségekkel küzdött vagy fegyelmezetlen volt, a prefektus értesítette a szülőket, hogy átbeszélje velük, hogyan is lehetne javítani a gyermek eredményein és viselkedésén.

Az iskolákban arra bátorították a szülőket, hogy kövessék nyomon gyermekeik otthoni munkáját, nehogy elvesztegessék a házi feladatok elvégzésére szánt időt. A gyerekek hazavihették könyveiket, hogy szüleik is okulni tudjanak belőlük. Az egyre inkább protestánssá váló Közép-Európa piarista iskoláiban a gyerekek olyan nagy hatással voltak szüleikre, hogy sokan közülük áttértek a katolikus hitre.

Kapcsolat a helyi vezetéssel: Az első alapítások közül sok éppen a városi vezetés kérésére indult útnak, ugyanis a városok akartak egy olyan iskolát, amely egybegyűjti az utcán kószáló megannyi tétlen gyereket. Rájöttek, hogy a Kegyes Iskolák révén nemcsak képesek visszaszorítani a bűnözést, hanem javíthatják a város légkörét is.

Mindennek tudatában Kalazancius megkérte a városi vezetőket, hogy működjenek szorosán együtt a Kegyes Iskolákkal, de ne csak anyagi téren, hanem úgy is, hogy kötelezik a szülőket, hogy küldjék el gyermekeiket az iskolába: „Az utcákon tétlenül kóboroló gyerekeket minden igyekezetével vegye rá arra, hogy menjenek el dolgozni vagy járjanak iskolába, vagy pedig hasson oda, hogy a hatóság erélyesebben lépjen fel, így aztán csak elhatározzák magukat, hogy érdeklődjenek valami iránt ahelyett, hogy tétlenkednének” (471. levél).

Kapcsolat a helyi egyházzal: Kalazancius leszögezi, hogy a Kegyes Iskolák azzal tudnak részt venni az egyház életében, hogy jól működtetik iskoláikat. A felnőttpasztorációért, a karitatív tevékenységek ellátásáért és a misszióért más rendek feleltek. Kalazancius szenvedélyesen kiáll amellett, hogy a Kegyes Iskolák szolgálata egy „pótolhatatlan és talán a legfontosabb szolgálat a megromlott erkölcsök megjavítására; szolgálat, amely a fiatalok jó nevelésében áll; hiszen ettől függ a későbbi felnőtt egész hátralévő életének jó vagy rossz kimenetele, amint Istentől megvilágosítva ebben a tekintetben helyesen vélekedett a khalkédóni és a trentói zsinat, Szent Vazul és Jeromos, Benedek és Ignác” (Tonti, 5).

Az iskola melletti kiállás Kalazanciust arra vezette, hogy ne fogadja el a küldetés semmilyen más formáját, amely elvonhatná a szerzetesek figyelmét az iskoláról. Valós problémát jelentett ugyanis, hogy voltak olyan rendtársai, akik komoly nehézségekbe ütköztek az iskolai munkában, és szerettek volna inkább valami kényelmesebb feladatot vállalni.

Ugyanakkor minden iskolához tartoznia kellett egy mindenki számára nyitva álló templomnak is, mely kellő egyszerűséggel volt berendezve, szépen díszítették és tisztességgel vigyáztak rá, a hívők és természetesen a diákok javát szolgálta. Ezekben a templomokban a Kegyes Iskolákhoz kötődő világi társaságok kezdtek kialakulni.

Közép-európai terjeszkedésük első hullámában a piaristák az iskolai feladatok mellett misszionáriusi munkát és plébániák

3. Egy új iskolamodell

vezetését is vállalták a katolikus egyház helyreállításában való együttműködésépp ezeken a széthúzás áldozataivá vált területeken.

II. A KEGYES ISKOLÁK MA

1. Az idők jeleire hallgatva

Kalazancius az emberi személy teljes kibontakoztatása és a társadalom átalakítása érdekében teljes idejű, átfogó nevelési tervvel rendelkező új iskolamodellt hozott létre. A Kegyes Iskolák fennállásának négyszáz éve alatt az alapító kezdeti elgondolása kreatívan alkalmazkodott a különböző korszakok eltérő földrajzi körülményeihez és kultúrájához.

Ma a Kegyes Iskolák előtt álló egyik nagy kihívás az, hogy miként tudnak hűek maradni az alapítói elvekhez, továbbá alkalmazkodni az iskola intézménye és az oktatás új értelmezési formáihoz. Ennek érdekében az alapítási időszak prófétai szemzőgéből kell keresnünk az „idők jeleit”.

Az UNESCO jelentései hasznos információkkal szolgálnak az oktatás lehetséges megvalósítási formáira nézve egy olyan világban, amely oly sokat változott. A 2015-ös jelentés ragyogó ötletekkel szolgál arra nézve, hogyan lehetne a kalazanciusi iskolát a jelen korhoz igazítani anélkül, hogy emiatt identitása elveszne. A dokumentum természetesnek veszi, hogy az iskola nem azonos az oktatás fogalmával, hanem e folyamatosan változó társadalom számára „új tanulási környezeteket” kell keresni.

„A világ folyamatosan változik: az oktatásnak is változnia kell. Bolygónk társadalmi mind mély átalakuláson mennek át, ami új oktatási formákat kíván meg; olyanokat, amelyek azokat a készségeket segítik elő, melyekre a társadalmaknak és a gazdaságnak ma és holnap szükségük van. Ez azt jelenti, hogy túl kell lépni az írás-olvasás és az alapvető számtani készségek elsajátításának kérdésén, és a tanulási környezetre,

továbbá a tanulás azon új aspektusaira kell összpontosítani, amelyek igazságosabb világhoz, méltányosabb társadalomhoz és világszintű szolidaritáshoz vezetnek.”¹⁵

E szöveg egyezik néhány ponton a kalazanciusi nevelés jellemzőivel: olyan oktatásról ír, amely a foglalkoztatást és az igazságos és szolidáris gazdasági fejlődést szolgálja, aktív polgárrá, jobb emberré tesz, továbbá felkészíti a kultúrák közötti együttélésre és párbeszédre. Ha a 16. században foglalkoztatás szempontjából a latin nyelvtudás számított elengedhetetlennek, ma inkább egy vállalkozás által megkívánt készségeket kellene fejleszteni: az angoltudást, a csapatmunkát, a kreativitást és az erkölcsi tartást. Ha Kalazancius a béke kultúráját előmozdító humanisták írásain tanított olvasni, ma olyan tartalmakat és módszereket kellene alkalmazni, amelyek az emberi méltóságot helyezik középpontba. Ily módon helyreáll az oktatás humanista megközelítése, mely szerint az oktatás a közjó alapvető részét képezi, és ez kapcsolódik a kalazanciusi pedagógiához is, mely a teljes emberi személyt helyezi a nevelési folyamat középpontjába.

A Kalazancius megihlető keresztény humanizmus az ember teljeskörű fejlődéséhez és a társadalom haladásához egyaránt hozzájárult. Az UNESCO bátran visszanyúl a humanista eszmékhez, és nyíltan elismeri Kalazancius zseniális meglátását: „Léteznek azonban a humanizmusnak olyan tekintélyes keresztény értelmezései, melyek elismerik, hogy az emberiségnek az oktatás, a kultúra és a tudomány terén elért eredményei tökéletes összhangban állnak a természettel, a világegyetemmel és egy Teremtővel való kapcsolatával.”¹⁶

Felül kell tehát múlni az oktatás haszonelvű értelmezését, és vissza kell térni annak eredeti céljához, az emberi személy átfogó fejlesztéséhez, kiegészítve azt a vallási dimenzióval: „Az oktatás nemcsak a készségek elsajátítását foglalja magában, hanem azoknak az élet tisztelőre és az emberi méltóságra irányuló értékeknek a megszerzését is, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ebben a sokféleség-jellemezte világban harmónia uralkodhasson.”¹⁷

¹⁵ UNESCO: *Replantear la educación*, i. m., 3.

¹⁶ UNESCO: uott, 36.

¹⁷ UNESCO: uott, 36.

Ehhez egy olyan paradigmaváltást javasol, amely felülmúlja a hagyományos elképzelést, mely szerint az iskola (formális nevelés) az ifjúságnevelés leghangsúlyosabb tere. Vannak a nevelésnek olyan színterei, amelyek ugyanolyan jelentőséggel bírnak, mint az iskola: „Modern világunkban az oktatás kilátásainak átalakulása miatt egyre inkább elismerik a formális intézményeken kívüli tanulást, és annak fontosságát. Lassanként az oktatás hagyományos intézményeiről áttérünk a tanulás változatos, sokféle és bonyolult formáira, ahol a formális, a nem formális és az informális tanulás különféle oktatási intézményeken keresztül, továbbá harmadik felek bevonásával valósul meg.”¹⁸

Az UNESCO a pedagógia egyik nagyon régi elvéhez tér vissza: a teljes közösség az alanya polgárai oktatásának, ahol minden egyes intézmény (család, egyház, iskola, klub stb.) sajátos funkcióval rendelkezik a közösség identitásának megtartásához szükséges ismeretek, készségek és értékek elsajátítása terén. Az iskolának át kell alakulnia, hogy jobban együtt tudjon működni a közösség kevésbé formalizált szerveivel, és hogy a tanulás te- reiként tudja azokat használni. Ez azt jelenti, hogy úgy kell megszervezni az iskola életét, hogy kapcsolatban álljon a közösség kulturális, egészségügyi, lakossági és szolidaritási hálózataival.

A dokumentum valójában azt fogalmazza meg, hogy a teljes közösségnek kell lennie az oktatás alanyának, ahogyan azt az afrikai közmondás is kifejezi: *egyetlen gyermek neveléséhez a teljes törzsre szükség van.*

Az oktatási rendszer túlmutat az iskolahálózaton. Az iskola csak egyike a tanulás alrendszerének. Az iskolától eltérő más terek, modellek és közegek is szolgálták és szolgálják ma is a tanulást, így az iskola megújításával kapcsolatos minden reflexiónak része az azt fenntartó közösségről való gondolkodás.

Vannak már olyan oktatási hálózatok, amelyek ezt a stílust képviselik. Első helyen állnak a Lorenzo Milani pedagógiáját befogadó intézmények, melyek eszerint a perspektíva szerint alakítják nevelési tervüket, továbbá ott vannak a „jellemformáló közösségek” [School of Character], melyek az Egyesült Államokban

¹⁸ UNESCO: uott, 50.

jöttek létre¹⁹, az „Educación a través de la cultura 360°” [Teljes idejű oktatás 360°]²⁰, a „közösségi iskolák”²¹ és az „Asociación Internacional de ciudades educadoras” [Oktatóvárosok Nemzetközi Szövetsége]²². Vannak más, inkább a módszertanra összpontosító hálózatok, de azok is erre az átfogó modellre alapoznak: ilyenek például azok, amelyek a „service learning” [önkéntes munkából való tanulás] módszertanára összpontosítanak.

A Kegyes Iskolák oktatási intézményként kreatívan néz szembe a változásokkal, és kész változtatni szervezeti struktúráján, praktikusabbá és rugalmasabbá téve azt a nevelés új kihívásaival szemben. Meggyőződése, hogy a nevelés formális és informális terei mind elengedhetetlenek, és számolni kell velük, hogy a formális neveléssel kiegészülve elérhetővé váljanak általuk az átfogó nevelés céljai.

Ahhoz, hogy valóban átfogó nevelési folyamatról lehessen beszélni, átfogó nevelési tervre van szükség, amely mögött egy nyitott és rugalmas iskolai szervezeti struktúra, a nevelési tervvel azonosuló nevelők és jó kísérői rendszer áll.

2. Átfogó nevelési terv

Kalazancius pedagógiai hagyománya mellett az egyházi dokumentumok is rámutatnak a katolikus iskola nevelési tervének lényegére: „A katolikus iskola nevelési tervének Krisztus az alapja. Ő az, aki az emberi lét új értelmét kinyilatkoztatja, érvényre juttatja és egyben át is alakítja, ugyanis képessé teszi az embert arra, hogy isteni módon éljen, vagyis hogy gondolkodását, akaratát, cselekvését az evangéliumhoz igazítsa, s hogy a boldogságmondásokat tegye életének normájává. Az iskola épp azzal válik katolikusá, hogy – bár különféle mértékben, de – az iskolai közösség minden tagja nyíltan osztozik a keresztény

---

¹⁹ THOMAS LICKONA: *Carácter. Como ayudar a las nuevas generaciones a desarrollar el buen criterio* [Jellem. Hogyan segíthetjük a fiatalabb nemzedéket a jó ítélőképesség kialakításában.], Producciones Educación Aplicada, Bogotá, 2016.

²⁰ <https://www.educacio360.cat/>

²¹ <https://www.communityschools.org/learn/start-a-community-school/>

²² <https://www.edcities.org/>

világlátásban. Így ebben az iskolában az evangéliumi elvek válnak nevelési eszménnyé, belső ösztönzővé és egyúttal végső céljá.”²³

A nevelési tervnek egy igazi, humanista tantervben kell ötvöznie a kognitív, az érzelmi és az erkölcsi szempontokat, és a tanulói profilt kell szolgáltatnia, mely alapján a diák „szabad és felelős, szolidáris és igaz ember, nyitott másokra, aki szereti és keresi az igazságot, elkötelezi magát egy emberibb világ építése mellett, és hitének megfelelően alakítja életvitelét a korban, bölcsességben és kedvességben gyarapodó Jézust állítva maga elé példaként”.²⁴

Hosszas rendi szintű tanácskozást követően a generálsi kongregáció 1999-ben jóváhagyott egy értékes dokumentumot, mely igen jól összefoglalja a piarista nevelési stílus lényegét: „A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában.” E szöveg összeszedi, hogyan is élte meg Kalazancius a szolgálatot, és hogyan lehet ma szolgálni az iskolában és a nevelés más fórumain.

Tíz évvel később a 2009-es egyetemes káptalan jóváhagyott egy másik dokumentumot, amely az iskolák kalazanciusi identitásának megőrzéséhez szükséges tíz nélkülözhetetlen elemet tartalmazza. Egy nagyon rövid, de annál fontosabb szövegről van szó, amely a jelen korba emeli és az oktatás új kihívásaihoz igazítja Kalazancius eredeti meglátását.²⁵ Nagy haszna van ennek a szövegnek, ugyanis megfelelő összetevőket ajánl egy új nevelési terv kidolgozásához, de nem a piaci igények szerint, hanem az alapító eredeti meglátásához ragaszkodó kreatív hűséggel alakítja azt.

Mindegyik identitáselemhez tartozik néhány indikátor is, melyek révén kirajzolódik előttünk a kalazanciusi iskola ideális modellje.

²³ KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *A katolikus iskola*, 1977, 34

²⁴ PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: *Piarista szolgálat. A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában*, Piarista Füzetek 5, Piarista Rend Magyar Tartománya, Budapest, 1999.

²⁵ *Első nyilatkozat: szolgálatunk végzésének minősége*, in: PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: *A 46. egyetemes káptalan dokumentumai*, Piarista Füzetek 17, Piarista Rend Magyar Tartománya, Budapest, 2010, 11–15.

A nevelési tervnek hatással kell lennie a kötelező oktatás hivatalos fórumaira (a tantervre), a tanórán kívüli (nem formális) programjavaslatokra, és bizonyos mértékben az informális terekre is, ahol a konkrét életből megszerezhető ismeretekre lehet szert tenni (kirándulások, szabadidős tevékenységek, család, közösségi háló, klubok...). Sőt, kapcsolatba kell hoznia egymással a gyerekek életében előforduló nevelési színtereket.

A nevelési terv része annak meghatározása, hogy milyen „kilépő profillal” kellene rendelkezniük a diákoknak kötelező iskolai éveik végeztével. Ha írásba lenne foglalva ez a profil, könnyebb lenne meghatározni a célokat, a tartalmat, a szabályokat és mindazon módszereket, melyeket minden olyan nevelőnek alkalmaznia kell, aki részt vesz az iskolás gyerekek fejlesztésében. Ha például szeretnénk diákjainkban a kritikai gondolkodást erősíteni, minden nevelőnek (tanárnak, szülőnek, önkéntesnek...) a kritikai érzék fejlesztésére szolgáló stratégiákat kellene alkalmaznia.

3. Egy tanulási tereket összekötő hálózat igénye

Az iskola csak egyike az oktatásban előforduló nevelési tereknek. Vannak más fontos nevelési terek is, például a család, a tanulókörök, a sportegyesületek, a média, a mozi, a különféle akadémiák, társulatok és egyházak, melyek erős befolyással vannak a gyermek személyiségfejlődésére. A gyerekek sokféle, gyakran egymással kapcsolatban nem álló közegekben szívják magukba a tudást.

Alapvetően a szülők – az elsődleges nevelők – feladata, hogy a fejlődési folyamat során segítsenek gyermekeiknek a környezetükből és az életeseményekből hozzájuk érkező információk rendszerezésében és értelmezésében. Ez a fajta nevelői feladat kevésbé terhes a szülők számára, ha az iskola nevelési tervével és a gyermek fejlődésének tereivel is összhangban áll.

A Kegyes Iskolák nevelési tervének egyetlen javaslaton belül kell egyesítenie a kötelező órarendhez köthető tantervet (formális nevelés) és a tanórán kívüli önkéntes jellegű tanulmányi

programokat (nem formális nevelés), továbbá olyan kritériumokat kell megfogalmaznia a szülők számára, amelyek segítik őket gyermekeik életének igazgatásában. A gyerekek által spontán módon elsajátított informális tudást is integrálni kell valamilyen formában ezekbe a tervekbe.

A különböző tanulási terek közötti összjáték igen szükséges egy átfogó nevelési terv megalkotásakor: „Gördülékenyebben kell megközelíteni a tanulás kérdését, mintegy összefüggő egészként kezelve azt, melyben az iskolai intézmények és a formális nevelés terei kora gyermekkortól kezdve egy egész életen át szorosabb kölcsönhatásban állnak a nevelés kora gyermekkortól kezdődő, egy egész életen át tartó más, kevésbé formális tapasztalataival. A tanulás megvalósulási tereinek, idejének és kapcsolatainak változásai miatt indokoltá válik a *tanulási terek hálózatának* megalkotása, melyen belül a formális és a nem formális terek együttműködhetnek a formális nevelés intézményeivel, sőt ki is egészíthetik azokat.”²⁶

E terv megvalósulása érdekében az iskolának nyitottnak és elérhetőnek kell lennie az idő legnagyobb részében (egész időt átfogó iskola), hogy a diákok, családjaik és a közösség is részt tudjon venni az átfogó fejlődés megvalósulásához szükséges nevelési tevékenységekben.

Az átfogó keresztény nevelés céljainak eléréséhez és az egész időt átfogó iskola nevelési tervének megvalósításához a tanulásnak mind a négy színterét fejlesztenünk kell:

1. *Formális nevelés (FN)*, mely a közigazgatás szintjén meghatározott tanterv alapján valósul meg, és a tanterv végrehajtásáért felelős tantestület igazítja az adott iskolához. Az iskolai tantervet kötelező betartani.
2. *Nem formális nevelés (NFN)*: az iskola általános nevelési tervét szolgáló nevelési programok révén kap rá lehetőséget a közösség. A nem formális nevelés központja szervezi meg. Önkéntes jellegű.

²⁶ UNESCO: *Replantear la educación*, i. m., 51.

3. *Informális nevelés (IN)*: Spontán módon jön létre ott-hon, egy beszélgetés során, az udvari játékoknál és a mindennapok eseményeiben. Előre megtervezni nem, de tudatosítani lehet, és fel lehet készíteni a nevelőket (tanárokat, szülőket, önkénteseket), hogy az átfogó nevelési terv értékei mentén tudják terelni a gyerekeket a szükséges pillanatokban. Egy, a szülők és nevelők számára előkészített minőségi képzési terv döntő fontosságú lehet, ugyanis hasznos eszközökkel ruházza fel őket a diákok informális terekben történő kíséréséhez. E tervet a *nevelők iskolája* dolgozhatja ki.
4. *Evangelizációs projekt*: A piarista jellegű átfogó nevelésnek része a keresztény közösséghez vezető beavatási folyamatokra tett javaslat. E javaslat kidolgozásánál a pasztorális csapat feladata a javaslatok megfogalmazása és figyelemmel kísérése. Szükség van továbbá egy jól szervezett *piarista keresztény közösségre*, hogy értelmet adjon az evangelizációs javaslatnak.

Az iskolának továbbá nyitottnak kell lennie a közösségre, és élnie kell a különböző társaságok, civil szervezetek, önkormányzatok és más közintézmények nyújtotta oktatási forrásokkal. Ebben az értelemben az inkluzívabb oktatási rendszer felé való elmozdulás legjobb fóruma, mely jobban figyelembe veszi az oktatás tényének globális természetét a modern társadalmakban, az „oktatóváros” fogalmához köthető.

Az átfogó nevelési terv minden olyan területre kihat, ahol a gyerekek oktatásban részesülnek. Egy olyan terv, amelynek nem része valamely oktatási közeg, már nem lenne átfogó. Szükség lenne egy iskolán felül álló valóságra, mely integrálja és egymásba illeszti a gyerekek nevelését befolyásoló összes „területet”. Ezt a tágabb valóságot „piarista jelenlétnek” fogjuk nevezni.

4. A nem formális nevelés az iskola nevelési tervében

Nem formális nevelés alatt azon folyamatok, eszközök és intézmények összességét értjük, melyek a képzésnek és az oktatásnak kifejezetten és külön azokra a látható területeire lettek tervezve, amelyek nem a szabályozott oktatási rendszer közvetlen irányítása alatt állnak.²⁷

A nem formális tevékenységek céljainak egyezniük kell a formális tanterv nevelési céljaival. Ennek érdekében közös tartalmakra, stratégiákra, szabályokra és természetesen közös tanulói és nevelői profilra van szükség.

A Kalazancius által a formális és kötelező iskola számára javasolt célok ugyanúgy érvényesek a nem formális nevelés által felkínálható programok bármelyikére. Az iskolának példának láthatóan támogatnia kell az anyagi nehézségekkel küzdő diákok bevonását,

²⁷ JAUME TRILLA: *La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social.* [Az iskola falain kívüli nevelés. Nem formális közegek és társadalmi nevelés], Ariel, Barcelona, 2003, 21.

és ugyanígy bármely tanórán kívüli tevékenységnek is meg kellene adnia a lehetőséget, hogy a kiemelkedő tehetségű szegény gyerekek ingyen vehessenek benne részt.

„A nem formális nevelés: a legszegényebb gyerekek felé vezető út” című káptalani dokumentum javasolja e nevelési forma beillesztését az iskolák oktatási kínálatába: a NFN formái „közvetlenül beépülnek az iskola szervezeti struktúrájába, annak meghosszabbításaként, illetve kivetítéseként foghatóak fel olyan régiókban, amelyek másként nem részesülnének különleges, meghatározott képzésben. Lehet, hogy különböznek a kimondottan iskolai jellegű projektektől (amelyeket saját diákjaink számára dolgozunk ki), vagy kimondottan arra irányulnak, hogy az iskola forrásait kihasználva egy teljesen más lakossági réteghez közelítsenek, illetve akár az is előfordulhat, hogy e kettőt ötvözik.

Hatásuk: a piarista iskola társadalmi hatását és nevelésének kiterjesztését erősítik; társadalmi dinamizmust indítanak be, a szolidaritásra és az igazságosságra nevelnek, közvetlen szociális tevékenységek és önkéntességi folyamatok kezdődnek magában az iskolában; a piarista iskolát fogékonnyá teszik közvetlen környezete szükségleteire; a piarista iskolában új lehetőségeket teremtenek a reflexióra és a szociális részvételre, valamint a kultúra és a hit terjesztésére.”²⁸

Ennek következtében a kalazanciusi iskolának egy jól átgondolt tervezet formájában olyan tanórán kívüli nevelési javaslatokat kell megfogalmaznia, amelyek illeszkednek a nevelési tervhez. E tervezet céljai a következők lennének:

1. A fiatalok és a felnőttek segítése a munkához szükséges készségek elsajátításában vállalkozói jövőkép kialakításával és a társadalmi környezet igényeinek megfelelően.
2. A művészi kultúra és képességek ösztönzése és támogatása a gyerekek és a fiatalok életében.

---

²⁸ PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: A 46. egyetemes káptalan *dokumentumai*, Piarista Füzetek 17, Piarista Rend Magyar Tartománya, Budapest, 2010, 59

3. Az iskolában elsajátított alapkészségek erősítése.
4. Játékterek kínálása a gyerekek és fiatalok egészséges fejlődésének támogatására, továbbá önkéntes szociális tevékenységekbe való bevezetés.
5. Az emberi személy lelki fejlődésének és vallásos érzésének erősítése.
6. Közösségi akciók lehetőségeinek biztosítása a társadalmi elköteleződés erősítésére.
7. Kísérés lehetőségének biztosítása a családok számára a nevelési folyamat kiegészítéseképpen.
8. Folyamatos képzési tervek felkínálása a fiatalok és a felnőttek nevelői tevékenységének és emberi felkészültségének javítására.

Csoportokra bontjuk mindazon funkciókat, melyekkel a nem formális nevelés központja rendelkezhetne az iskolán belül:

A formális neveléssel kapcsolatosak: Rengeteg nevelési javaslat fogalmazódott meg a nem formális ágazatban és jelent meg nem szabályozott nevelés formájában, melyek aztán mégis az iskola berkein belül kapnak helyet (tanórán kívüli tevékenységek), vagy segítik az iskola munkáját (cégek, civil szervezetek, közintézmények stb. által szervezett programok).

- Korrepetálás és irányított foglalkozások,
- olvasóköri,
- idegennyelvi klubok,
- tudományos kör,
- robotika műhely,
- kreatívírás-szakkör.

A szabadidővel és a kultúrával kapcsolatosak: Mivel egyre több a szabadidő, és egyre többen kívánják elérni és élvezni (nem utilitarista módon) a kulturális lehetőséget, az összes korosztály számára igen megnőtt a nem formális nevelés kínálata. Olyan elismert gyűjtőfogalmak jelennek meg itt, mint szabadidős nevelés, szociokulturális programszervezés, szellemi, fizikai, művészeti képzést nyújtó tevékenységek, sporttevékenységek stb.

- Környezetvédelmi csoport,
- cserkész mozgalom,
- sportcsapatok,
- játéksarok,
- zeneiskola,
- tánc,
- rajz és festés,
- színjátszó kör.

A munkával kapcsolatosak: Azok a programok tartoznak ide, amelyek olyan szükségleteit elégítik ki a szakmai képzésnek, melyre a formális oktatási rendszer nem készít fel kellőképpen, továbbá ide tartozik a szakmabeliek továbbképzése is produktív éveikben: vállalati képzés, szakképzés, szakmai átképzés és karrier-tanácsadás.

- Felkészítő tanfolyamok a munka világába való bekapcsolódásra,
- vállalkozói szemináriumok,
- írás-olvasás oktatása felnőtteknek,
- karrier- és jogi tanácsadás,
- üzleti szimuláció.

A közösség fejlesztésével kapcsolatosak: Azok a programok tartoznak ide, amelyek középpontjában a közösségi hálózat kiépítése és az iskolaközeli felnőttek csoportjai (pl. a szülők) állnak.

A társadalmi környezet függvényében etnikai kisebbségekkel, rászoruló személyekkel, idősekkel, autista gyerekekkel és még sok más csoporttal lehet foglalkozni. A nevelési célok között szerepelhet az egészségesebb életmód támogatása, a felelős fogyasztás, az önértékelés és a szociális készségek erősítése.

- Műhelyek speciális csoportoknak,
- tanórák bevándorlók számára,
- elsősegély-tanfolyam, egészséges táplálkozásról, felelős fogyasztásról stb. szóló kurzusok.

A vallásos neveléssel kapcsolatosak: A diákok és családjaik keresztény identitásának erősítésére irányuló programok tartoznak ide:

- Szentségekre felkészítő csoport,
- Kalazancius Mozgalom,
- folytonos ima,
- lelki fejlődést segítő kurzusok.

Célszerű a nem formális nevelés minden programját egyetlen pedagógiai javaslat alá rendezni. A „kulturális központ” ötlete szervezeti koherenciát nyújtana, és egyben garantálná a pedagógiai folyamatok minőségét. Az állam által biztosított hivatalos programok mellett valójában egy igazi „párhuzamos iskolára” szeretnénk javaslatot tenni.

Ahogy az iskolának megvan a maga pedagógiai csapata, mely magába gyűjti a különböző munkaterületeket (tanév rendjének megszervezése, pasztorális feladatok, orientáció, titkárság és gazdasági osztály), úgy a nem formális nevelés különféle programjait is össze lehet fogni egyetlen csapatban, mely tervez, kíséri és kiértékeli.

A munkaterületek egybeeshetnek a fent kifejtett funkciókkal: munka világára való felkészítés, korrepetálás, művészet és kultúra, szórakozás és szabadidős tevékenységek, pasztoráció, közösség.

A nem formális nevelés központjának olyan vezetővel kell rendelkeznie, aki a Kegyes Iskolákhoz tartozónak vallja magát, vezetői készségekkel rendelkezik és képes a szociális nevelés megszervezésére. A vezetési funkciók a következők lehetnek:

- a különféle programok nevelő jellegének erősítése,
- a nevelők kísérése,
- a küldetés [intézmény] igazgatójának és a jelenléti csapatnak a tájékoztatása,
- az éves programtervezet megalkotása a csapattal,
- a költségvetés végrehajtásának garantálása,

- kapcsolattartás az alapítványokkal és más szervezetekkel,
- a központ képviselete a fenntartónál,
- kapcsolattartás a gyerekek családjával,
- a központ és a közösség közti híd szerepének betöltése,
- a nevelés minősége feletti őrködés,
- a nevelők képzése feletti őrködés,
- az épületek és a programok biztonsága és karbantartása feletti őrködés.

A nem formális nevelés központja a piarista küldetés egyik olyan fóruma, mely az iskola nevelési terén belül rendelkezik némi működési autonómiával. Folyamatos kapcsolatban kell állnia az iskolával, ezért célszerű, hogy a kulturális központ igazgatója az iskola vezetésének és a jelenléti csapatnak is tagja legyen.

Ahhoz, hogy egy nevelési programhoz illeszkedjen a kulturális központ javaslata, ez utóbbinak összhangban kell állnia az átfogó nevelési tervvel és az azt jellemző kalazanciusi alapértékekkel:

1. nevelői jellegű, mely világos célokkal, szabályzattal, módszertannal, értékelési rendszerrel és kísérési tervvel rendelkezik;
2. elsősorban a gyerekeket, a fiatalokat és a családokat szólítja meg;
3. támogatnia kell a társadalmi integrációra irányuló lépéseket;
4. nyitott a közösségre és a környékbeli lakosságra;
5. azokat részesíti előnyben, akik a leginkább rászorulnak;
6. a programokat szervező nevelőknek a központ által meghatározott profilhoz kell igazodniuk;
7. értékekben bővelkedő nevelési terv;
8. nemek közötti egyenlőség.

A programfelelősöknek olyan nevelőknek kell lenniük, akik kelő felkészültséggel rendelkeznek az általuk oktatott téma terén.

Olykor hivatalos minősítésre is szükség lehet, más esetekben azonban elég bizonyítani az alkalmasságot.

A befektetett idő és a nevelési tevékenység jellege függvényében a nevelők lehetnek szerződéses szakemberek és önkéntesek is. Mindnyájuknak együtt kell működniük a programok lebonyolításában.

5. Az informális nevelés az iskola nevelési tervében

Az informális nevelés egy egész életet felölelő folyamat, mely során az emberek különféle ismeretekre, készségekre, hozzáállásokra és értelmezési módokra tesznek szert és halmoznak fel a mindennapok tapasztalatai és a környezettel való kapcsolatuk révén: mindez otthon, a munkában, szórakozás közben, családjuk és barátaik példáján és hozzáállásán keresztül, utazásaik során, újság- és könyvolvasás közben, rádióhallgatás, tévézés vagy mozilátogatás során éri őket.

Általánosságban elmondható, hogy az informális nevelés igen spontán, nem szervezett, sőt sokszor rendszerbe sem sorolható, mégis az ember életében a tanulás legnagyobb részét ez teszi ki még akkor is, ha az illető magasan iskolázott.

Az informális tanulás nem előre megfontolt, nem szándékos, mégis az iskola falain belül előforduló legerősebb tanulási forma, mely az új motivációk hajtómotorja, és mindig jelen van. Az informális tanulás áll legközelebb a valósághoz és a hasznosághoz, így tőle válik a gyerek igazán boldoggá.

Mivel az informális tanulási formák a diákok mindennapi és spontán tapasztalataihoz kapcsolódnak, nem tervezhetők meg olyan módon, mint a formális és a nem formális tanulási formák, de meg lehet teremteni a sikeres megvalósulásukhoz szükséges feltételeket. Fel lehet készíteni például a nevelőket arra, hogy miként kezdeményezzenek beszélgetést a gyerekekkel az olyan informális pillanatokban, mint az óráközi szünet, a kirándulások, a játékok stb. Járható út például az is, hogy olyan családi

felkészítő programokat szervezünk, ahol megtanítjuk a szülőket, hogy miként érdemes megközelíteni gyermekeik bizonyos életkori tapasztalatait. Különbőféle nevelő jellegű tevékenységeket is lehet szervezni (utazásokat, zárandoklatokat, missziókat stb.), ahol teret adunk a párbeszédnek, a diákokkal való informális együttlétnak, és jelentős élettapasztalatok szerzésének. A nevelés a nevelők által kialakított kapcsolatokon és a kísérés spontán megvalósulásán múlik.

Fel kellene készíteni a nevelőket, hogy a gyerekeket egy előre megállapított emberkép és társadalomkép, továbbá az általuk megélt tapasztalatok mentén terelgessék.

A nevelési terv elő tud készíteni a diákokat érő számos személyes helyzetre, melyek akár a tanulás forrásává is válhatnak. Felsorolunk néhányat:

- találkozás a szenvedéssel és közeli hozzátartozók haláláról szerzett tapasztalat,
- kudarc okán érzett csalódás,
- személyes célok elérése miatti öröm,
- diákszerelem,
- a saját test és a nemi identitás felismerése,
- a család felbomlásának tapasztalata,
- egy elérhetetlennek tűnő cél miatti tehetetlenségérzet,
- a baráti kapcsolatok fontossága.

A nevelőknek tudatában kell lenniük annak, hogy sok más közeg is hatással lehet a gyermek személyiségfejlődésére. Az első ilyen közeg a család, amellyel folyamatos párbeszédben kell lenni, és amelynek kurzusokat kell szervezni. További közegeknek számítanak a közösségi hálók, a televíziós műsorok, a mozi, a könyvek, a múzeumok, a hittanóra, a munkahely stb. A szülőket és a nevelőket ébernek kell kísérniük a személyiségfejlődés folyamatát egészen az érett korig, nehogy a környezet rossz irányba befolyásolja a gyerekeket.

Emellett a (formális) iskolának figyelembe kell vennie a környezete által kínált nevelési lehetőségeket, melyek iskolai kirándulások, múzeumlátogatások, különféle szolgáltatási élmények, kulturális találkozók stb. formájában nyilvánulnak meg.

A nevelők számára előkészített képzési tervnek olyan kritériumokkal és eszközökkel kell szolgálnia, melyek alapján a nevelők irányt mutathatnak és kísérőként állhatnak a diákok mellett növekedési folyamatuk során szerzett tapasztalataikban.

Ez a terv azoknak szólna, akik valamilyen formában bekapcsolódnak a gyerekek nevelésébe: a tanároknak, a többi iskolai munkatársnak, a szociális munkatársaknak, a sportcsapatok vezetőinek, az önkénteseknek, a hittanároknak és a szülőknek.

6. A piarista keresztény közösség az iskola nevelési tervében

Egyházi intézményként a piarista iskolának az a feladata, hogy saját közegükön belül evangelizáljanak: az iskolai környezetben, a tanár-diák kapcsolaton, a tananyagon és főleg a nyílt pasztorális folyamatokon keresztül. „Mivel szolgálatunknak mindenestől a hitre nevelés a célja, szent alapítónk példájára és hagyományainkat követve abban a keresztény közösségben, amelyben munkálkodunk, apostolkodásunk alapvető eszközének tekintjük a hitoktatást, amely megvilágítja a hitet, bevezet a szent liturgiába, és indítást ad az apostolkodás munkájához” (K 96).

A kalazanciusi nevelési tervnek a hitbe való bevezetést célzó javaslatokat is magában kell foglalnia. Célja, hogy jó polgárokat és meggyőződéses keresztényeket neveljen. Ha tehát az egyház teljes pasztorális folyamatok megvalósításával bízva meg a Kegyes Iskolákat, szükség van egy olyan látható keresztény közösségre, amely az iskola falain belül éli meg és bontakoztatja ki a hitet. „A katolikus iskola azonosságtudatából fakadnak azok a sajátos vonások, amelyek egyházi szolgálatként szerveződnek sajátos és hiteles lelkipásztori tevékenységgé. Az iskola mint a keresztény nevelés kiváltságos területe részt vesz az egyház evangelizációs küldetésében.”²⁹

²⁹ KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén*, 1997, 11.

Ángel Ruiz generális atya 1983-ban bátran és prófétai módon írt a kalazanciusi egyházi közösségekről:³⁰ „Ha a Kegyes Iskolának az egyház műveként az evangelizáció a feladata, szükség van az iskolán belül egy igazi evangelizációs közösségre, amely aláveti magát a küldetésnek, és benne érnek össze a nevelési és pasztorális folyamatok.” Az iskolák számára válságos időkben Ángel atya megújulásra hívja a rendet, méghozzá iskolákon belüli hiteles keresztény közösségek kialakítása révén, melyek a keresztény élet kovászai lehetnek a teljes nevelői közösség számára.

A kalazanciusi karizmát megtestesítő keresztény közösségek iskolákon belüli jelenléte a karizmához való hűség tetteinek számít. Kalazancius azt akarta, hogy a nevelési folyamat egy közösségből kiindulva valósuljon meg. A Kegyes Iskolák kongregációját első éveiben (1602–1614) közösségben élő, belső szabályzattal rendelkező világiak és papok alkották. Később lett belőle szerzetesi kongregáció (1617), majd pedig rend (1621).

A Kegyes Iskolák az új közösségi egyháztan nyomán korszerűsítették az iskolai közösség fogalmát, belevéve a világiakat is mint a piarista karizma jelenlétének igazi biztosítékait. A II. vatikáni zsinat utáni lendület sok közös gondolkodásnak és gyakorlati tapasztalatnak adott teret, mígnem elérkezett a 2015-ös egyetemes káptalan, melyen a rend beemelte a Regulába a piarista

keresztény közösség fogalmát: „Törekedjünk megerősíteni jelenlétünket valamennyi helységben a piarista keresztény közösség kialakításával, amelyben a szerzetesek, a piarista testvériségek tagjai és a piarista jelenlét egészéhez tartozó személyek mind tudnak találkozni, hogy megosszák hitüket egymással és növekedjenek piaristaságukban” (R 103).

A szerzetesi közösség nagyon fontos támpont a piarista nevelési tervben, ugyanis példája által adja tovább és biztosítja a karizmatikus identitást, ő a keresztény közösség motorja és a küldetés lelke: „A megszentelt személyeknek tehát az a feladatuk, hogy átadják az őket éltető nevelői karizmát, és elősegítsék azon személyek képzését, akik úgy érzik, ugyanazon küldetés

³⁰ ÁNGEL RUIZ ISLA: *Piarista egyházi közösségek* (1983), Piarista Füzetek 20, Piarista Rend Magyar Tartománya, Budapest, 2012.

teljesítésére kaptak meghívást. Ahhoz, hogy e felelősségüknek eleget tegyenek, a megszentelt személyeknek figyelniük kell arra, hogy ne csak kizárólagosan oktatói és adminisztratív feladatokat lássanak el, és ne engedjenek az aktivizmus kísértésének. Ezzel szemben szükséges, hogy előnyben részesítsék a karizmájuk gazdagságára történő odafigyelést, és törekedjenek kibontakoztatni azt az új társadalmi-kulturális helyzetekre történő válaszadás által.”³¹

A piarista rend 47. egyetemes káptalana (2015) véglegesen jóváhagyta a piaristákhoz való kapcsolódás direktóriumát. Véglegesítve lettek a piarista karizmához való kapcsolódás különféle formái, melyek mind a piarista keresztény közösség részét képezik.³²

1. *Együttműködés a piarista tevékenységgel:* mindazoknak kínáljuk, akik munkájukkal bekapcsolódnak a piarista projektekbe vagy intézményekbe.
2. *Részvétel a megosztott küldetés csapataiban és folyamataiban:* azok számára kínáljuk, akik személyesen és a közös felelősségvállalás alapján elkötelezettek érzik magukat a Kegyes Iskolák egyházi küldetésében, és tagjai a már meglévő csapatoknak.
3. *Karizmatikus integráció:* azoknak kínáljuk, akik a piarista karizmát a Kegyes Iskolák testvériségében kívánják megélni.
4. *Karizmatikus és jogi integráció:* azoknak a személyeknek és csoportoknak kínáljuk, akik valamely testvériséghez tartozásuk alapján jogi kapcsolatba kívánnak lépni a renddel.

A piarista keresztény közösség részei mindazok, akik részt vesznek a pasztorális folyamatokban, különösen a Kalazancius Mozgalom életében. Azok is tagjai az iskolában, akik megélik a hitüket és megosztják azt a többiekkel, legyen szó nevelőkről, szülőkről, vagy bárkiről, aki közeledni kíván.

³¹ KATOLIKUS NEVELÉSI KONGREGÁCIÓ: *Megszentelt személyek és küldetésük az iskolában*, 2002, 57.

³² PIARISTA REND GENERÁLISI KONGREGÁCIÓJA: *Részvétel a Kegyes Iskolákban. Direktórium*, 2015, 27. [Hamarosan magyarul is megjelenik.]

Szinte minden iskolának van egy mindenki számára nyitva álló temploma, mely heti szentmiséket és egyéb szolgáltatásokat kínál. Olykor ez a templom a körzet plébániája is. A piarista iskolák feladata mindkét esetben az, hogy működjön együtt az egyház evangelizációs küldetésével, méghozzá saját karizmájából kiindulva építve a keresztény közösséget.

A piarista keresztény közösség a vasárnapi szentmisében válik láthatóvá, ahol egybegyűlik az összes csoport és mindazon személyek, akik referenciaközösségként élik meg az iskolát. A plébániai struktúrákhoz hasonlóan is meg lehet szervezni anélkül, hogy a területi pasztorális és szentségi kötelezettségeknek eleget kellene tenni. Szükség van egy piarista pap jelenlétére mint a közösség fejére, aki a világiak egy csoportjával együtt vezeti a közösséget.

A Kegyes Iskolák számos tartományában jelen lévő Itaka Escolapios Alapítvány hasznos eszközként szolgál arra, hogy a piarista küldetést a szerzetesközösség a piarista testvériséggel és a megosztott küldetés csapataival karöltve tudja előrevinni.

7. A piarista jelenléti modell

A kritériumok és a cselekvés egységességének javítása érdekében a nevelési javaslat, az iskola (formális nevelés), a kulturális központ (nem formális nevelés) és a piarista keresztény közösség mind a „piarista jelenléten” belül kap helyet, melyhez tartozik, és teljes mértékben együttműködik a jelenlét céljaival és prioritásaival. Úgy gondoljuk, a „piarista jelenléti modell” döntő mértékben fog hozzájárulni a piarista jelleg megvalósulásához.

A rend Regulája szerint a „piarista jelenlét azoknak a közösségi és apostoli intézményeknek az együttese (és a körjük épülő kapcsolatoknak a szövedéke), amelyek egy hely konkrét piarista valóságát alkotják. Ez a »hely« helyi, tartományi (demarkációs) vagy egyetemes szinten kapcsolódhat a rendhez. Piarista jelenléteinket megfelelő tervekkel és támogatással látjuk el, hogy növekedjenek és megszilárduljanak” (R 12).

A jelenlétnek olyan projekttel kell rendelkeznie, amelyben helyet kapnak a küldetés összes fórumának nevelési javaslatai, hogy ne legyenek ellentmondások. A jelenlét felel a nevelők képzéséért és kíséréséért, különösen is az identitás területén.

8. A globális nevelési egyezmény

Ferenc pápa gyakori felszólalásai azt mutatják, hogy elengedhetetlennek tartja az iskola, a család és a társadalom együttműködését az oktatásban. Úgy gondolja, hogy elő kell mozdítani „a család és a tanár közötti párbeszédet, illetve a család, az iskola és a gyerek közötti hármasszöveget”.³³

Emellett az átfogó nevelés megvalósítására biztatja a piaristákat: „A nevelésnek az egész személy érettségére kell irányulnia, mégpedig a jól ismert három nyelvezet által: az eszmék nyelve, a szív nyelve és a kéz nyelve által. E három nyelvezet között pedig összhangnak kell lennie, ami azt jelenti, hogy diákjaink érezzék át azt, amit gondolnak, és tegyék azt, amit gondolnak és éreznek.”

Ferenc pápa arra hív bennünket, hogy „folytassunk párbeszédet a bolygó jövőjének építéséről és annak szükségességéről, hogy ehhez mindenki felajánlja talentumait, ugyanis minden változás a nevelés egy olyan útját kívánja meg, amely új egyetemes szolidaritást és egy befogadóbb társadalmat hoz létre”.

A szentatya kérése a következő: jöjjön létre „egy szövetség a föld lakói és »közös otthonunk« között, melyet ápolnunk és tisztelnünk kell. Egy olyan szövetség, amely békét, igazságosságot és befogadást szül az emberiség családjának összes népe között, továbbá párbeszédet teremt a különböző vallások között.”³⁴

A pápa szerint ehhez arra van szükség, hogy „legyen meg bennünk a kellő bátorság, hogy az emberi személyt helyezzük a középpontba”. Ehhez alá kell írni egy egyezményt, amely mind a formális, mind az informális nevelési folyamatokat is ösztönzi, melyek nem feledkezhetnek meg arról, hogy a világon minden

³³ FERENC PÁPA: *Üzenet a piaristáknak*, 2017. november 10.

³⁴ *Ferenc pápának a nevelési egyezmény megvalósulását szorgalmazó üzenete*, 2019. szeptember 12.

szoros kapcsolatban áll egymással, és hogy – egy egészséges antropológiára alapozva – rá kell találni a gazdaság, a politika, a növekedés és a fejlődés új értelmezési formáira.

A környezetvédelem átfogó megközelítésének útján „az egyes teremtmény értékét kell a középpontba helyezni más személyekkel való kapcsolatában és az őket körülvevő valóságban, és egy olyan életstílusra kell javaslatot tenni, amely elutasítja a selejtezés kultúráját”. A szentatya egy közös, új humanizmust építő globális nevelési egyezményre tesz javaslatot.

A Kegyes Iskolák a teljes időt átfogó iskola által kívánnak választ adni arra a kihívásra, amelyet Ferenc pápa eléjük állít. Ezzel részt vesznek a nevelési egyezmény újraépítésében, továbbá hozzájárulnak *a nevelés mint globális közjó újragondolásához*.

9. Úton a „teljes időt átfogó iskola” felé

Úgy gondoljuk, a „teljes időt átfogó iskola” igazi újítás, és így ki van téve minden olyan dinamizmusnak, melyekkel általában egy változási folyamat járni szokott. Szeretnénk egy olyan megvalósítási javaslattal szolgálni, amely segít az iskola nevelési tervét a jelen dokumentumban leírt „teljes idejű” modellhez igazítani.

Egy olyan nevelői közösségnek, amely lépéseket kíván tenni a „teljes időben zajló iskola” modellje felé, először is meg kell ismernie, miben áll maga a modell. Ha az iskola vezetősége és tanárai nincsenek meggyőződve arról, hogy ez egy jó modell, akkor nem szabad elindulni a változtatás útján. A változás hatékonysága mindig az alapítói elvektől és annak mértékétől függ, mennyire kívánjuk azokat a jelen kor kihívásaihoz igazítani. Javasoljuk, hogy e dokumentumot figyelemmel olvassuk, ismerjünk meg néhány jól működő gyakorlatot, majd beszéljünk róla mind az iskola vezetőségében, mind a jelenléti csapatban.

Majd meg kellene vizsgálni az iskola jelenlegi helyzetét, hogy lássuk, mennyire áll közel a kalazanciusi átfogó nevelés javaslatához. Fel kell mérni, milyen tanórán kívüli nevelési lehetőségek élnek már most az iskolában, azok hogyan kapcsolódnak az iskolai oktatáshoz, milyen a kapcsolat a szülőkkel, az evangelizációs javaslattal, a piarista keresztény közösséggel és a környezet kínálta képzési lehetőségekkel.

A „teljes időt átfogó iskola” összes területének (formális nevelés, nem formális nevelés, informális nevelés, keresztény közösség) a „tanulói profil” című dokumentumban kifejtett emberi modellt kell szolgálnia. Ezért a teljes nevelői közösségnek meg kell ismerkednie a kalazanciusi nevelés céljaival, és tudatában kell lennie annak, milyen személyeket kíván kinevelni.

Az iskolák nevelési terve általában a formális térhez igazodik. Át kellene szervezni a nem formális nevelést, a nevelők iskoláját és a piarista keresztény közösséget, hogy beépülhessenek a tervbe. Ebben az esetben a jelenléti modell nagyban elősegíti a gyerekek oktatására irányuló különféle missziós fórumok integrációját.

Egyszóval egy olyan nevelési tervet kellene megfogalmazni, amely egybefogja az alábbi terveket:

- a formális nevelés terve,
- a nem formális nevelés terve,
- a nevelők képzésének terve,
- a keresztény közösség növekedésére irányuló terv.

Sajátos jellegén belül minden tervnek magán kell viselnie a „kalazanciusi pecsétet”, mely legyen megfogalmazva az iskola saját karakterét összefoglaló dokumentumban.

III. JAVASLATOK A „TELJES IDŐT ÁTFOGÓ ISKOLA” MEGVALÓSÍTÁSÁRA

Egy „teljes időt átfogó iskola” nevelési terve nem azt jelenti, hogy egymás mellé helyezzük az iskola már létező összes nevelési tervét. A terv hatékonysága azon múlik, hogy milyen kapcsolat alakul ki a formális és a nem formális nevelés között, az iskola és a társadalmi környezet között, a közösség és a családok között. Tájékoztató jelleggel közreadunk néhány javaslatot az iskola átfogó nevelési tervének megvalósításához.

1. Minden nevelési és pasztorális tevékenységet a jelenléti modell perspektívájából szervezzünk meg, melyen belül egyetlen tervben fogjuk össze a már létező különféle oktatási szereplőket és missziós fórumokat.
2. Dolgozzunk ki egy nevelési tervet a teljes jelenlétre vonatkozóan, melyben ötvözzük a formális, a nem formális, az informális és az evangelizációs kínálatot.
3. Álljunk elő különféle javaslatokkal a tanórán kívüli programokra vonatkozóan, melyek kerüljenek be a jelenlét átfogó nevelési tervébe.
4. Dolgozzunk ki egy tervet a nevelők iskolájára vonatkozóan a jelenlét átfogó nevelési projektjének megfelelően.
5. Részesítsük megfelelő felkészítésben az összes nevelőt, hogy tisztában legyenek azzal, milyen egy teljes időt átfogó iskola.
6. Nyissuk meg az iskola kapuit, hogy önkéntesek is segíthessenek a tanórákon.
7. Szervezzünk az iskola falain kívüli látogatásokat és kirándulásokat.
8. Használjuk ki a város civil szervezetei adta oktatási lehetőségeket, és építsük be azokat saját tantervünkbe (oktatóváros).
9. Nyissuk meg az iskolai létesítményeket a kerület és a közösség számára szükséges oktatási és szociális tevékenységek előtt.

10. Tervezzünk be a kerületi lakosok számára is nyitott szabadidős programokat: mozit, színházat, sporteseményeket.
11. Terjesszük hírét a kerületi vagy a városi eseményeknek, és vegyünk részt rajtuk: a kerületi könyvtár programjai, versenyek, kirándulások stb.
12. Ajánljunk a kerületi gyerekek, fiatalok és felnőttek figyelmébe különféle pasztorális programokat.
13. Szolgáljunk olyan nevelői kritériumokkal, amelyek segítenek megszűrni a médián keresztül érkező információkat.
14. Ösztönözzük a tanárokat, hogy keressék jobban a gyerekek társaságát az informális terekben: az óráközi szünetekben és a kirándulásokon.
15. Szorgalmazzuk az informális terekben a személyes kísérést mint a nevelés egyik kiváltságos módját.
16. Hozzunk létre megfelelő formákat a szülők képzésére és tájékoztatására.
17. Szervezzünk olyan programokat, amelyek az egész családot bevonják az iskola életébe.
18. Olyan nevelési módszereket dolgozzunk ki, amelyek kapcsolódnak a minket körülvevő valósághoz: önkéntes munkából való tanulás, terepkutatás...
19. Rendelkezzünk egy mindenki számára nyitott templommal, melynek legyenek a piarista keresztény közösség növekedését célzó evangelizációs tervei.
20. Dolgozzunk ki egy pasztorális tervet a piarista keresztény közösség terjesztésére, melynek a Kegyes Iskolák által javasolt összes karizmatikus kapcsolódási forma legyen része: a karizmatikus integráció, a megosztott küldetés és a küldetésben való együttműködés.

IV. A PIARISTA DIÁK KOMPETENCIAPROFILJA

1. A dokumentum bemutatása

A piarista diák kompetenciaprofiljáról szóló keretdokumentumot a Szolgálat Titkársága dolgozta ki a tartományok hozzászólásai alapján, és mintegy válaszképpen a 2015-ös általános káptalan által megfogalmazott javaslatokra. Úgy gondoljuk, ez a dokumentum hasznos eszközként szolgálhat egy innovatív piarista nevelési projekt kidolgozásához.

A Kegyes Iskolák nevelési programjának célja, hogy a gyerekek és a fiatalok átfogó képzésben részesüljenek, teljesen kibontakozzanak emberségükben és keresztény mivoltukban, továbbá, hogy boldogok legyenek. Ezek a célok határozzák meg a nevelési terv horizontját.

A „kompetenciaprofil” egy olyan eszköz, amely teljes képet ad mindazokról az erényekről és kompetenciákról, melyekkel az oktatási folyamat végén a gyermekeknek és a fiataloknak rendelkezniük kell.

Hogy ne maradjunk a szavak szintjén, a kompetenciaprofilról szóló dokumentumot az oktatási folyamatban részt vevő valamennyi szervnek – a vezetőknek, a nevelőknek, a családoknak és a diákoknak – ismernie kell, el kell fogadnia és aktualizálnia kell. Ily módon közös hivatkozási ponttá fog válni a projektek bármely elemére – célokra, tartalmakra, módszertanokra, szabályzásra és szervezésre – vonatkozó döntéshozatalok tekintetében.

Ez a dokumentum köti össze az eszmék szintjén megjelenő teológiai és antropológiai megközelítéseket a mindennapi gyakorlat nevelési kritériumaival. A dokumentum meghatározza, mely kompetenciákra kell szert tenniük a gyermekeknek és a fiataloknak. Nem egyszerűen az erények magyarázatáról van itt szó – melyek kétségtelenül személyiségmodellünk alapját képezik –, hanem olyan konkrét képességekről, amelyeknek jellemeznük kell a ránk bízott gyerekeket és fiatalokat.

Javasoljuk, hogy minden egyes tartomány és oktatási központ dolgozza ki a saját kompetenciaprofilját: olyan profilt, amelyet saját kontextusához igazít a Szolgálat Titkársága által javasolt keretdokumentumból kiindulva. A szöveg oly mértékben fog életté válni, amennyire a nevelők képesek megérteni, feldolgozni és akár aktualizálni is azt.

A profil aktualizálására irányuló munka által létrehozott dinamika lehetőséget nyújt az oktatási folyamatban részt vevő nevelők átfogó képzésére. Lehetőséget nyújt továbbá a nevelői közösségen belüli párbeszéd erősítésére, a piarista nevelők narratív identitásának ápolására, és bizonyos esetekben a piarista megosztott küldetésbe, a hivatástisztázásba és a piarista keresztény közösségbe történő meghívás terévé válhat.

Fontos maga a végeredmény is, de maga a dokumentum létrehozása során kialakuló dinamika építi igazán a nevelői közösség identitását.

Miután sikerült meghatározni a piarista diák kompetenciaprofilját, javasoljuk annak meghatározását is, hogy az milyen módon fog eljutni minden érdekelt csoporthoz. Lehet ez a dokumentum egy kiindulópont a tantervek, a programok, a kompetenciaértékelések, az innovatív intézkedések összeállításakor és egyéb döntések meghozatalakor.

A Szolgálat Titkárságának tagjai rendelkezésre állnak, hogy tanácsaikkal segítsék a tartományokat ebben a munkában, továbbá hogy kiegészítsék vagy kísérik azokat a folyamatokat, amelyeket a tartományok e javaslat megvalósítására dolgoznak ki.

2. A piarista diák profilja

A Kegyes Iskolák nevelői és evangelizációs eredetiségéből kiindulva és piarista identitásunk elemeivel összhangban úgy alakítjuk oktatási központjaink pedagógiai folyamatát, hogy tanulmányai befejeztével minden egyes diákra igazak legyenek az alábbiak:

- *Boldog.* Ismeri és elfogadja önmagát olyannak, amilyen. Harmonikus módon integrálja (fizikai, pszichikai, szociális, értelmi, érzelmi és lelki) képességeit, és kibontakoztatja hivatását.
- *Lelki ember.* Ápolja lelki életét, és hittel szemléli a valóságot. Ismeri a názáreti Jézus által meghirdetett programot, és szabadon tud dönteni a közösségben megélt keresztyén hit mellett.
- *Együttérző* és érzékeny mások, különösképpen a legkiszolgáltatottabbak szenvedése iránt. Kritikai érzékről tesz tanúságot az igazságtalan helyzetekkel szemben.
- *Szolidáris.* Képes együtt lenni a többiekkel a különbözőségben, tisztelettel kommunikál, és megosztja másokkal mind önmagát, mind azt, amije van és amit megél. Elkötelezetten szolgálja a legkiszolgáltatottabb embereket és a környezetét.
- *Közösségi ember.* Aktívan együttműködik a közösséggel, továbbá a szolidaritás, az igazságosság és a béke hordozója a társadalmi változás elősegítése érdekében. Vezetői szerepet tölt be, és együttműködik másokkal a közjó szolgálatában.
- *Felelősségteljesen* látja el iskolai, családi, szakmai és közösségi feladatait. Az életre akar felkészülni, és hasznos tagja kíván lenni a közösségnek.
- *Kompetens.* Kritikai érzéssel dolgozza fel és értelmezi az információt, tudást hoz létre, továbbá a saját szakmai és életközegére jellemző matematikai, nyelvi és szimbolikus kódok segítségével kommunikál. Az élethez és a munkaerőpiaci integrációhoz szükséges gyakorlati készségeket fejleszt ki önmagában.

2. A piarista diák profilja

- *Kreatív.* Meglátja az értéket az emberi közösségekre jellemző kulturális megnyilvánulásokban. Képes rajtuk keresztül különféle gondolatokat és érzéseket megérteni és kifejezni.
- *Mértékletes.* Észszerűen és fenntartható módon használja fel a természeti, anyagi és technológiai erőforrásokat, az emberi méltóság és a közjó szolgálatába állítva azokat.

Kiadja:

Piarista Rend Szolgálat Titkársága

1052 Budapest, Piarista köz 1.

Honlap: www.piarista.hu

Felelős kiadó: Szakál Ádám Márton SP

Nyomás: *mondAt Kft.*

2600 Vác, Nádas utca 6.

Felelős vezető: Nagy László ügyvezető igazgató

ISBN 978-615-5934-13-1

ISSN 1585-2210

A hagyományos iskolamodell válságának tudatában és a piarista oktatás gyökereinél keresve választ a piarista rend elhatározta, hogy egy olyan iskola vízióját tűzi ki maga elé, amely átfogja a tanítás, az evangelizálás, a szociális nevelés és a tanórán kívüli tevékenységek dimenzióját.

Ebben a kötetben a Piarista Rend Szolgálat Titkársága mutatja be – tájékoztató jelleggel – a szemünk előtt lebegő piarista iskola arculatát. Ez tehát nem egy kötelező érvény-nyel megvalósítandó hivatalos dokumentum. Célja az, hogy felébressze a vágyat a karizmánkhoz való hűségre, és segítsen választ adnunk a mai világ kihívásaira.

A kötet első része feleleveníti, hogy Kalazancius miként tervezte meg az első keresztény népiskolát, az átfogó és inkluzív, teljes időben zajló oktatás-nevelés modelljét. A második rész egy a jelen korhoz alkalmazkodó és a kalazanciusi hagyományokhoz hű iskolamodellre tesz javaslatot. A harmadik részben irányelveket találunk, melyek segítenek iskoláinkat a „teljes idejű” modell szerint alakítani. A negyedik részben pedig a piarista diák kompetenciaprofiljáról olvashatunk. (Ez az utolsó rész eredetileg külön szöveggént készült, de rövidegénél fogva a titkárság jónak látta a teljes időt átfogó iskolaelképzeléshez csatolni.)